

SPINDET

Sprogpsykologisk information og debat

Interpellation

Kontekst

Selvfremsstilling

Metafunktion

Mangfoldighed

Dannelses-
rejse

Diskurser

Emotion

13. ÅRGANG

2. NR

ISSN 1603 79 79 (print)

ISSN 1902-343x (online)

Faktaboks

Hvad er SPINDET? Et gratis studie- og fagblad, hvis artikler alle orienterer sig ud fra sprogpsykologiske vinkler med sigte på at informere og debattere emner som *perception, kognition, interaktion*, etc. Kort sagt emner, der orienterer sig ud fra en fusioneret erkendelsesinteresse mellem *sprog* og *psykologi*.

Hvem er redaktionen bag SPINDET? Frivillige studerende på sprogpsykologi, som er forskellige steder i deres uddannelsesforløb, men som dog har SPINDET – og faget – som samlingspunkt.

Hvornår udkom SPINDET første gang? I september måned 2001. Siden er SPINDET udkommet mindst to gange årligt.

Hvordan udkommer SPINDET? Online på www.spindet.net og på tryk.

Hvad er SPINDETs mål?

- SPINDET skal skabe overblik over det sprogpsykologiske felt
- Artikler skal bidrage til dynamikken på faget
- SPINDET skal være stedet hvor de studerende egne interesser og undren kan komme til udtryk

Redaktionen

Freja Graf
Johannes Vad
Camilla Mellin
Maria Elena Coanda
Katrine Sivkær Pettersen
Marie Katrine Sandberg Nygaard
Maria Irene Rosengren
Stine Rasmussen
Julie Marie Drejer
Boe Katharina Demsy Przemyslak
Ida Benz Dideriksen

Grafik og Layout

Katrine Sivkær Pettersen
Freja Graf

Fotograf

Katrine Sivkær Pettersen + privat

Udgiver

Fagligt Forum for Sprogpsykologi
(FAFOS)
Kontakt.fafos@gmail.com

ISSN

1603 79 79 – print
1902-343x – online

Udgivet

December 2013

Hjemmeside

www.spindet.net

Ida Benz Dideriksen

Boe Demsy Przemyslak

Julie Marie Drejer

Stine Rasmussen

Maria Irene Rosengren

Marie Katrine S.
Nygaard

Katrine Sivkær
Pettersen

Maria Elena Coanda

Camilla Mellin

Johannes Vad

Freja Graf

Indhold

<u>Leder Af Johannes Vad</u>	5
<u>Mangfoldighedens hav af betydninger Af Freja Graf</u>	6
<u>Hvordan eksisterer du i sproget? Af Camilla Mellin</u>	8
<u>Skal kvinder blive mere maskuline? Af Marie Katrine S. Nygaard</u>	10
<u>Jeg sidder på kontor Af Søren Beck Nielsen</u>	13
<u>On temporal pertinence and agency Af Bent Holstbagen Hemmingsen</u>	18
<u>Bliver jeg mon sprogpsykologisk nok? Af Helle Jeppe Ramsing</u>	20
<u>Taber manden? Af Maja Sofie Voss-Knude</u>	21
<u>Philips råd Af Philip Thinggaard</u>	22
<u>Nord, syd, øst, vest. Hvilken vej er sprogpsykologisk bedst? Af Ida Benz Dideriksen</u>	24
<u>Jeg er inkarnationen af mangfoldighed Af Johannes Vad</u>	27
<u>At konstruere sig selv som psykologisk størrelse Af Julie Marie Drejer</u>	30
<u>Hvor der er vilje, er der enighed Af Rikke Veje Pedersen</u>	33
<u>Boganmeldelse: Respekt fulde forældre - Respektfulde børn og Livsberigende Relationer Af Boe Katharina Demsy Przemyslak</u>	35
<u>Boganmeldelse: Agression - en naturlig del af livet Af Christine Lucia Gerrild</u>	37
<u>Boganmeldelse: Vrede Af Annette Voigt Hansen</u>	40
<u>Nyt fra FAFOS Af Katrine Poulsen</u>	42

Leder

Johannes Vad
Stud.mag. i Sprogpsykologi
BA i Filosofi

Velkommen, hvis jeg må ha' lov, i mangfoldighedens navn.

Begrebet mangfoldighed giver os plads til at være på en given måde, hvorfor mangfoldighedsdiskurser kan bruges strategisk legitimerende. SPINDET har i dette nummers tema en god grund til at være, som vi af og til føler os: lidt usikre på, hvad det egentlig handler om. Vi skal selvfølgelig repræsentere sprogpsykologisk arbejde; men hvordan kan en flok nystartede kandidater tage vare på behandlingen af en masse – forhåbentlig – sammenhængende teoretiske traditioner? Bidrag til bladet bliver naturligt altid vejledt til at forsvare sit sprogpsykologiske fundament. Men er den sproglige vending ikke altid sprogpsykologisk? Hvilke emner er ikke det? Handler det ikke om at have ret i forståelse af menneskelige forhold?

Hvis vores stamfar (Jesper Herman) havde en særlig undervisningsteknik, der slog den almindelige studerendes arbejdsgang ud af kurs, så var det netop på den måde meningen, at den sande metode gjorde det muligt selv at navigere blandt teorier/diskurser, der højest svarer på sin egen tids problemstillinger. Det er sprogpsykologi (bl.a.). Jeg har prøvet i en opgave at forsvare, at vores gode forståelser var en omgang mindfulness. Måske er vi også fanget af en forestilling, fra den gyldne tid, hvor faget var bedre end de andre fag? Som om de stadig ikke har forstået kontekst og undren.

Hvordan kan arbejdet med viden blive selvbevidst igen? Hvad har det med mangfoldighed at gøre? Redaktionen har forsøgt sig med et manifest til SPINDET, der kunne grundlægge en tradition af fortsatte samtaler mellem fagets (selv)forståelser. Allerhelst sås vel en højlydt diskussion af teoriens egentlige forklaringskraft. Vi studerer ikke for underholdningens skyld. Mangfoldighed er ikke for sjov.

Så vi præsenterer et blad med forskellige kvaliteter. Nogle artikler tager mindre udgangspunkt i egentlige teorier, men giver oplevelser og overvejelser, som nogle rigtigt har haft - (et case (selvom tekster altid er fra nogen subjektive: cases af tænkning)). Andre er teorier stringent fremlagt, hvilket giver måder at tænke på, der genfinder teoriens påstand om tings tilstand i forskellige kategorier i et eksempel på en inddeling - (teori på en case). Andre tekster igen fortæller om sin egen tænknings bevægelser, og udfører dermed teoriens pointe performativt. Det er en anden overbevisende måde at argumentere for en måde at tænke på og præsentere forhold i verden på - (case og teori i ét). Andetsteds er sproget gjort til genstand igennem sproget selv, nødvendigvis. Det kalder på uendelig selvrefleksion, hvilket er en vigtig bevægelse - (teori på teori).

Så har vi flere fremlæggelser af det "samme" meget brede og forskelligt benævnte område - vold, vrede, aggression - (anmeldelser). Om vi har en udgivelse (eller en leder), der giver mening, må afgøres af reaktioner på det. Intet svar er også et svar, og noget at forholde sig til. Vi kunne forsøge os med mindre mangfoldighed måske.

I SPINDETs kulisser står en række frivillige medredaktører, skribenter, grafikere, eksterne bidragydere og korrekturlæsere, som alle har lagt mange kræfter i at sammensætte denne udgave af SPINDET. En tak til INSS-Instituttet, der har ydet et økonomisk bidrag at få SPINDET trykt.

Mangfoldighedens hav af betydninger

Freja Graf
Stud.mag. i Sprogpsykologi
BA i Fransk og Kommunikation

Hvad betyder det for vores forståelse af et komplekst fænomen når det bliver italesat i en bestemt kontekst? Ved dette spørgsmål tager min rejse på mangfoldighedens hav sit udgangspunkt. Jeg vil besvare det ved at nedfælde mine tankestrømme omkring begrebet mangfoldighed. I det følgende præsenteres du for en subjektiv italesættelse og diskussion af det begrebsliggjorte fænomen mangfoldighed. En sådan diskussion af begrebet mangfoldighed har sprogpsykologisk relevans fordi vi under vores studie netop arbejder med forskellige betydninger og forståelser vi skaber gennem sproget.

Fyrtårnet i mangfoldighedens hav

Hvordan indkredser vi mangfoldighedens betydning? Kan vores tankestrømme stimuleres af begrebets synonymer som diversitet og flersidighed? Eller dets modsætning, eksempelvis enfoldighed? Her løber mine tankestrømme helt upåvirkeligt ind i moralens farevand, nemlig Friedrich Nietzsches de-naturaliseringsprocesser. Ifølge den tyske filosof er samfundets herskende moral en historisk konstruktion, hvis betydning er opstået gennem modsætninger. Nietzsche forklarer hvordan det gode bliver defineret overfor det dårlige. Konsekvensen heraf er at det gode får en bestemt kvalitet, fordi det gode forstås som det modsatte af det dårlige. Der opstår et skift i moralen når det gode får en ny

modsætning, eksempelvis det onde. Moral er altså ikke et naturgivet fænomen, men derimod noget kontinuerligt og kontekstafhængigt, idet moral kan blive redefineret (Nietzsche 1993). Nietzsches komplekse værdiafsløring kan altså tjene som et fyrtårn i mangfoldighedens hav og belyse kontekstens afgørende rolle for vores forståelse af et fænomen.

Subjektivitetens kompas

Et teoretisk stormvejr som kan udfordre vores forståelse af fænomenet mangfoldighed møder vi hos William James og hans tilgang til tænkning og associationer. James beskriver blandt andet hvordan tanker er personligt forankret og hvordan associationer er kontinuerlige og sammenhængende. Når vi italesætter et fænomen bruger vi ord til at kommunikere vores tanker, men denne italesættelse afspejler ikke den kontinuitet og sammenhæng der er karakteristisk for vores tænkning, idet sprog udgøres af valg. Der er altså ikke absolut overensstemmelse mellem vores tanker og vores italesættelse af disse, fordi der foregår meget mere ind i vores hoveder, end hvad sproget kan fange (James 1890). Vores forståelser af et komplekst fænomen er altså subjektivt forankret og subjektivitet er vores kompas på mangfoldighedens betydningshav, som guider vores tankestrømme. Men hvordan kommer vi så til enighed omkring begrebet og fænomenet det dækker over?

Mangfoldighedens afgrænsende moler

Med subjektivitetens kompas i baglommen må vi erkende at vi ikke kan forstå hinanden til fuldkommenhed, men at vi alligevel opnår en form for enighed omkring forståelsen af et fænomen gennem sprogets diskurser. Fænomenets sproglige diskurser fungerer altså som molen omkring mangfoldighedens havn. En byggesten i denne mole udgøres af Michel Foucault og hans tilgang til sproget som struktur for hvad der må siges og tænkes indenfor et bestemt felt, altså hvordan sproglige diskurser på den ene side beskriver et fænomen og samtidigt former dette (Andersen & Kaspersen 2007). En metode til at identificere sådanne sproglige diskurser finder vi hos Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse, men for hurtigere at komme i havn, kan vi orientere kursen efter internettets sky og foretage en hurtig googlesøgning af begrebet mangfoldighed.

Mulighedsbetingelser for mangfoldigheden

Gennem en googlesøgning finder vi mange hits på mangfoldighed i et organisatorisk perspektiv, mere præcist mangfoldighed på arbejdspladsen. For at kunne holde skruen lige i vandet, vil jeg til identificeringen af den sproglige diskurs tage udgangspunkt i en bestemt udgivelse, fundet på baggrund af googlesøgningen. Bag udgivelsen står Institut for menneskerettigheder og den bærer titlen: ”Manual til mangfoldighedsledelse og mangfoldighedstræning for HR konsulenter” Udgivelsen præsenterer forskellige metoder til at profitere af mangfoldighed på arbejdspladsen, herunder mangfoldighedsledelse og mangfoldighedstræning. Udgivelsen opstiller følgende mulighedsbetingelser for mangfoldighed: ”.. mangfoldighed bidrager til bedre konkurrenceevne, øget innovation, imagepleje, større trivsel, udnyttelse af medarbejdernes fulde potentiale, mindre sygefravær og stress,

større tilpasningsevne til et globalt marked m.m” (Institut for menneskerettigheder 2010, s.14) De sproglige regulariteter omkring fænomenet mangfoldighed er altså karakteriseret af en profitdiskurs. Det vil sige at mangfoldighed italesættes som et redskab der kan anvendes til at skabe værdi for en organisation.

En populær havn i mangfoldighedens hav udgøres altså af denne sproglige diskurs som er med til at strukturere vores forståelse af mangfoldighed og hvordan vi skal agere i forhold til fænomenet. Samtidig må vores forståelse af mangfoldighed være subjektiv og kontekstuel betinget samt kun begrænset afspejlet gennem vores italesættelse af fænomenet.

Det er her jeg vil kaste mit anker og lade mine tankestrømme hvile for en stund, til en ny italesættelse af fænomenet mangfoldighed blæser vind i sejlene igen.

- Andersen, H. & Kaspersen, L. B. (2007) Klassisk og moderne samfundsteori. Hans Reitzels Forlag
- James, W. (1890) The Principels of Psychology. Dover Publications
- Nietzsche, F. (1993) Moralens oprindelse. Det lille Forlag

Hvordan eksisterer du i sproget?

- fænomenet interpellation

Camilla Mellin
Stud.mag. i Sprogpsykologi
BA i Dansk

At isolere sprog og individer fra hinanden analytisk og betragte førstnævnte som et redskab, der på objektiv vis kan anvendes til at gengive noget ikke-sprogligt i et 1:1-forhold, er – ud fra en sprogpsykologisk optik – ligeså umuligt som dét at flygte fra sin egen skygge. Vi eksisterer ikke alene med sproget, men også i det. Fænomenet interpellation kan give en forståelse af hvordan.

For 42 år siden, i 1971, introducerede den franske filosof Louis Althusser begrebet interpellation, som dækker over et fænomen, der omtrent har eksisteret lige så længe som sproget selv. Til at illustrere hvordan interpellation fungerer i praksis, brugte Althusser et eksempel med en politbetjent, der råber ”Hey you there!” til en person på gaden. Idet personen vender sig om og anerkender anræbet, bliver personen konstrueret som subjekt, som dette ”you”. Med andre ord er interpellation den sproglige proces, i hvilken et individ bliver kaldt til eksistens som subjekt. Fordi vi ustandselig interPELLERER hinanden, både når vi omtaler nogen eller tiltaler dem direkte, kan interpellationsbegrebet måske umiddelbart forekomme banalt. Men da sproget ikke er en objektiv 1:1-gengivelse af noget ikke-sprogligt, kan interpellationer af individer heller ikke være det. Derimod er interpellationer sproglige konstruktioner af individer, og hvordan vi henholdsvis interPELLERER andre og selv bliver

interPELLERET, sker på baggrund af en række til- og fravalg. De fleste af disse valg beror på nogle tillærte normative forskrifter, som når vi eksempelvis helt uvilkårligt omtaler Anna som ”hun”, eller når vi omtaler nogen, der har overtrådt loven som ”kriminell”. Endvidere viser begge eksempler, hvordan vi interPELLERER hinanden ud fra nogle tillærte systematiseringsmekanismer.

Interpellation som magtelement

Synet på interpellationsbegrebet som banalt bliver sat skatmat, idet øjeblik vi erkender og anerkender, at interpellation også kan være et magtelement, der kan (mis)bruges til at konstruere individer på en bestemt måde. Den form for sprogbrug, der diskriminerer individer eller grupper af individer på baggrund af race, etnicitet, religion, seksualitet, etc. – kaldet hate speech – er ifølge den amerikanske kønsteoretiker Judith Butler netop interpellation, fordi hate speech er sprog, der konstruerer individer som udstødte, underordnede subjekter. Det udskældte begreb ”taberdrenge” er et eksempel på, hvordan en bestemt gruppe af individer via et grammatisk kompositum med sproget som deiksis får anvist en plads i sproget som tabere. I tillæg hertil viser begrebet, hvordan interpellation også kan fungere som et hierarkisk anordnende magtelement; ”taberdrenge” placerer de interPELLEREDe individer under den nedre grænse.

Butler peger endvidere på, at interpellation – og dét hvad enten der er tale om hate speech eller ej – er illokutionære talehandlinger: Effekten af en given interpellation er øjeblikkelig ved udsigelsen. Således bliver ”taberdrenge” konstrueret som individer, der allerede tabt i det øjeblik, de bliver kaldt til eksistens som sådanne subjekter.

Interpellation og identitet

InterPELLERINGER behøver ikke nødvendigvis være så direkte som i Althusser's eksempel; de kan også operere på et meget subtilt plan. Som eksempel kan kønnede diskurser nævnes, hvor interPELLERINGEN af mænd ligger indlejret i bestemte diskurser om, hvad en rigtig mand er, hvordan han agerer, ser ud, etc.

Indtil nu har artiklen her kun implicit beskrevet interpellation som et vigtigt element i vores identitetsdannelse og -opfattelse. Ikke desto mindre har interpellation farligt meget med netop vores identitet at gøre. Tænk bare på, hvordan du opfatter dig selv. Din opfattelse beror blandt andet – hvis ikke i høj grad – på, hvordan du er blevet interPELLERET af andre i løbet af dit liv. Hvordan dine forældre, søskende, klassekammerater, lærere, venner, fjender, kæresten og kollegaer har kaldt dig til eksistens i verden. Er der kongruens mellem den måde, du opfatter dig selv og den måde, andre har interPELLERET dig? (Det er langt fra sikkert, at du svarer ”ja” til dette spørgsmål).

Myten om den objektive 1:1-beskrivelse

Opgøret med – i hvert fald oprøret mod – en stadig eksisterende forestilling om at sproget er et redskab, vi bruger til, på dækkende vis, at beskrive med, ligger indlejret i interpellationsbegrebet. At blive bevidst om at vi sprogligt konstruerer hinanden på en given vis er ikke ensbetydende med, at vi da skal holde op med at interPELLERE Anna som ”hun”, eller at vi for tid og evighed har fikseret de interPELLEREDe ”taberdrenge” i en position, hvor de

aldrig vil kunne vinde. Formålet er derimod at slå til lyd for vigtigheden af at se sprogets dobbeltsidede dimension: det er på én og samme tid dét, vi kalder hinanden til eksistens med og dét, vi kalder hinanden til eksistens i. Og da sproget ikke er en nøjagtig og objektiv spejling af noget ikke-sprogligt, er det derfor mere med ”okay”, hvis du enten tit og ofte – eller af og til – sætter spørgsmålstegn ved, hvordan folk interPELLERER hinanden, hvordan du interPELLERER andre, og hvordan andre interPELLERER dig.

- Louis Althusser (1971): “Ideology and Ideological State Apparatuses (Notes towards an Investigation)” in *Lenin and Philosophy and Other Essays*
- Judith Butler (1997): “On Linguistic Vulnerability” in *A Politics of the Performance*, Routledge

Skal kvinder blive mere maskuline?

Marie Katrine Sandberg Nygaard
Stud.mag. i Sprogpsykologi
BA i Interkulturel Markedskommunikation

I denne artikel præsenteres ét af hovedpunkterne fra et bachelorprojekt med titlen 'Kvinder til tops! En undersøgelse af (en pågældende virksomheds)* kommunikation for at fremme ligestilling på ledelsesniveau'. Projektet undersøger hvilke karaktertræk mænd og kvinder associerer med en succesfuld¹ leder, hvor disse associationer er afgørende for mangfoldighed på en arbejdsplads. Rent sprogpsykologisk er det interessant i forhold til italesættelsen af køns karaktertræk som er med til at skabe en fælles forståelse.

Feminitet vs. maskulinitet

Kan man karakterisere mænd og kvinder ud fra særlige personlighedstræk? Er nogle træk bedre end andre, når det gælder ledelse? Svarene lader jeg stå åben til fri diskussion, men ifølge den amerikanske psykolog Virginia E. Schein er associerende personlighedstræk i hvert fald en tendens, der praktiseres i samfundet.

Schein har beskæftiget sig med emnet køn og ledelse og har foretaget en række omfattende kvantitative empiriske undersøgelser (1973, 1975), som viste at det er en klar tilbøjelighed at en succesfuld leder bliver forbundet med mandlige karaktertræk – også på tværs af nationale grænser og kulturelle forskelle. Det interessante ved Scheins undersøgelser var, at både mænd og kvinder

¹ forstået som en leder der er dygtig i sin ledende)

associerede en succesfuld leder med mandlige karaktertræk. Kvinder blev således anset for at være dårligere kvalificerede end mænd til at besidde chefstolen. Udledningen fra Scheins undersøgelser ledte til teorien *Think manager – think male* – kort sagt, en samfundstendens hvori vi mennesker har en stereotyp opfattelse af hvilke træk der kendetegner en succesfuld leder på globalt plan.

Mangfoldighed frem for enfoldighed

Hvis vi kaster blikket udover det danske land, må det erkendes, at viljen til at fremme kvinders mulighed for at hoppe i chefskoene er der.. eller hvad? Regeringen har bl.a. indført familievenlige politikker såsom pasningsgaranti i daginstitutioner, lange barselsordninger og d. 1. april 2013 trådte lovforslaget om bl.a. virksomheders fastsættelse af måltal for det underrepræsenterede køn i kraft. Bestræbelsen efter en mere ligelig fordeling af begge køn er et led i at skabe mangfoldighed i danske bestyrelser.

Men på trods af viljen og det faktum at danske kvinder er blandt verdens højest uddannede, besætter danske kvinder kun 6-7 % af alle top- og chefstillinger (Ministeriet for Ligestilling og Kirke). Det dominerende antal mænd i lederstillinger er en kontinuerlig problematik

Men hvorfor bliver problemet ved med at være et problem?

Projektet

I en del af undersøgelsen, der indgik i bachelorprojektet, deltog 12 medarbejdere fra en specifik afdeling i en pågældende virksomhed i en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse. Respondenterne bestod af henholdsvis seks mænd, der alle var ledere og seks kvinder, hvoraf én var leder. I spørgeskemaet skulle respondenterne vurdere på en skala fra 1-5, i hvor høj grad de mente, at i alt 31 forskellige personlighedstræk var kendetegnet ved henholdsvis kvinder generelt, mænd generelt samt succesfulde ledere generelt.

Resultatet af undersøgelsen viste, at der inden for den specifikke afdeling eksisterer et *Think manager – think male* fænomen. Dette skyldes en større sammenhæng mellem de karaktertræk, der generelt kendetegner en mand og de karaktertræk, der generelt kendetegner en succesfuld leder.

Af karaktertræk der blev forbundet med en succesfuld leder, fremstod bl.a. træk som 'selvsikker', 'ambitiøs', 'business minded', 'intelligent', 'energisk' og 'vedholdende' højest på listen. Denne fremstilling var alle respondenterne enige om, og endvidere mente de, at det var de mandlige medarbejdere, som var bedst egnet til chefstolen. Det tankevækkende var dog, at overbevisningen i højere grad eksisterede blandt de kvindelige respondenter end hos de mandlige.

Endvidere var respondenterne stort set enige i, hvilke karaktertræk der er mindst væsentlige, når vi snakker toppen af dansk erhvervsliv. Det er de mere 'bløde' værdier såsom 'social', 'hjælpesom', 'sympatisk' og 'acceptsøgende' – samme karaktertræk som generelt kendetegnede kvinder. Dette tegner et billede af, at det ikke er kvinden, der i størst omfang besidder kvalifikationerne til at komme op på direktionsgangen.

Stereotype forestillinger

De omtalte karaktertræk er med til at udgøre de udfordringer, som kvinder møder i forsøget på at præstere og opnå ledende stillinger. Disse stereotype fastlåste forestillinger får det til at fremstå som om, at kvinder ikke har de kvaliteter, som vigtige lederroller kræver. Stereotyper der forhindrer kvinder i at nå toppen kommer ikke fra negative overbevisninger om kvinder. Tværtimod kommer det fra "kvinder er fantastiske"-effekten (Heilman & Eagly), hvor kvinder fremstilles som det søde og mere venlige køn og har derfor en generelt mere positiv stereotyp end mænd.

Køns mæssig illusion

Set med socialkonstruktivistiske briller er kønsforskelle ikke biologiske, men derimod noget vi har socialt konstrueret. Der er samfundsmæssigt og kulturelt blevet konstrueret en social opfattelse af, at kvinden besidder feminine karaktertræk, mens mænd besidder mere maskuline karaktertræk. De to bliver set som modsætninger, og der tages ikke højde for, at feminitet og maskulinitet er foranderlige subjektive egenskaber, der eksisterer i os alle - blot i forskellig grad. Endvidere påpeger Pierre Bourdieu (1930-2002), at der i samfundet eksisterer en mandlig dominans, som kvinder selv ubevidst er med til at acceptere (1999). De maskuline synspunkter bliver dermed reproduceret og bidrager til at kvinder bliver domineret.

Da den mandlige stereotyp generelt anses for at være mere sammenlignelig med den stereotype succesfulde leder, skaber dette en klar ulempe for kvinder i kampen om lederposterne. At mænd passer bedre til den kulturelt konstruerede lederrolle gør, at de har nemmere adgang til lederrollerne og møder færre udfordringer på vejen dertil.

Dette efterlader os med samme spørgsmål som jeg indledte artiklen med – *skal kvinder blive mere maskuline?* Eller handler det i virkeligheden om at bryde en eksisterende socialt konstrueret kønsdiskurs?

Projektet konkluderer bl.a. at virksomheden skal afmystificere lederrollen, ved i højere grad at efterspørge feminine egenskaber og kommunikere at disse værdsættes hos en god leder for netop at bryde diskursen og derigennem søge at løse mangfoldighedsproblemet.

*) Grundet fortrolige oplysninger, foretrækker virksomheden at forblive anonym.

- Bourdieu, Pierre (1999): Den maskuline dominans. Tiderne Skifter
- Claes, Marie-Thérèse (1999). Women, men and management styles. I: International Labour Review, Vol. 138, No. 4.
- Collin, Finn; Køppe, Simo (2003): Humanistisk videnskabsteori. DR Multimedie
- Gupta, N.D., N. Schmith & M. Verner (2007): Familievenlig politik –hvilken pris? Politiken. Lokaliseret d. 22.02.2013 på <http://politiken.dk/debat/kroniken/ECE452243/familievenlig-politik---hvilken-pris/>
- Heilman, M. E. & Eagly, A. H. (2008): Gender stereotypes are alive, well and busy producing workplace discrimination. Industrial and organizational psykologi, 1, 393-398.

- Koenig, Anne M, Alice H Eagly, Abigail A Mitchell og Tiina Ristikari (2011). Are Leader Stereotype Masculine? A Meta-Analysis of Three Research Paradigms. American Psykologisk Association, Vol. 137, No. 4
 - Kvininfo (u.å.): Magten er ulige fordelt i samfundets top. Lokaliseret d. 04.03.2013 på http://forside.kvininfo.dk/tema/Koen_og_ledelse/Magten_ulige_fordelt/Samfundets_top
 - Ministeriet for Ligestilling og Kirke (u.å.): Hvorfor skal vi have flere kvinder i ledelse? Lokaliseret d. 22.02.2013 på <http://kvinderiledelse.dk/hvorfor.aspx>
 - Schein, V.E. (1973). Relationship between sex role stereotypes and requisite management 73 characteristics. Journal of Applied Psychology vol. 57 no. 2, pp.95-100
 - Schein, V.E. (1975): Relationship between sex role stereotypes and requisite management characteristics among female managers. Journal of Applied Psychology vol.60 no.4, pp 340-344
 - Schein, V.E.; Mueller, R.; Lituchy, T.; Liu, Jiang (1996): Think manager – think male: A global Phenomenon? Journal of Organizational Behavior vol. 17, no.1, pp.33-41.
 - Schein, V.E. (2001). A global look at psychological barriers to women's progress in management. Journal of Social Issues, 57(4): 657-688
- Bachelorprojekt:
- Nygaard, M.K.S, Larsen, J.A. & Boesen, J.S. (2013): Kvinder til tops! En undersøgelse af (en på gældende virksomheds) kommunikation for at fremme ligestilling på ledelsesniveau. Bachelorprojekt i Interkulturel Markedskommunikation, Copenhagen Business School

”Jeg sidder på kontor”: hvem man er afhænger (en hel del) af konteksten

Søren Beck Nielsen

Lektor ved Institut for Nordisk Studier og Sprogvidenskab

Et vilkår for mennesker, måske især i et senmoderne samfund, er at vi bliver mødt med forventninger om den måde vi fremstiller os selv på, er tilpasset situationen. Denne artikel belyser et af dette vilkårs manifestationer med analyser af hvilke kategorier patienter inddrager når de beskriver hvad de arbejder med mens de er hos lægen. Svaret er at de lægger vægt på den side af deres arbejde som regnes for relevant i forhold til at opnå fælles forståelse med lægen omkring deres symptomer.

Et generelt vilkår for sprogbrug er, at vores sproglige bidrag i hverdagen er udslag af vores fortolkning af hvad der forventes af os at sige, dvs. hvad vi synes er passende at sige og hvad der stemmer overens med vores øvrige interesser – som selvfølgelig ændrer sig i takt med at situationerne løbende ændrer sig. Dette gælder også måden man præsenterer sig selv på. Denne artikel skildrer hvilke betegnelser patienter benytter når de under en konsultation fortæller lægen hvad de arbejder med – og hvornår og hvordan de introducerer dem. Det følgende lille eksempel kan illustrere fænomenet som jeg forholder mig til. Eksemplet er en del af en udskrift af én blandt i alt 52 videooptagelser af konsultationer i almen praksis. Jeg har benyttet mig af den konversationsanalytiske standard for udskrifter for ikke bare at være i stand til at beskrive *hvad* deltagerne siger, men også *hvordan* de gør det.

En oversigt over symbolerne kan bl.a. ses i Beck Nielsen (2012: 96-97). Jeg har forkortet ’patient’ PA og ’læge’ DO:

Eks 1. Patient med ondt i nakke og hånd

01. DO: den sidder bare hernede i hånden? =
02. PA: =den sidder kun i hånden.
03. (.)
04. PA: og det er (.) primært her.
05. DO: okay.
06. PA: og det går sådan lidt henover XXX
07. DO: hvad laver du til daglig?
08. PA: jeg sidder på: (.) kontor.
09. DO: med meget tastearbejde og skrivearbejde?
10. PA: °ja.°
11. DO: laver du noget fysisk aktivitet?
12. PA: jeg cykler meget.

Det fremgår tydeligt – både for lægen og for os som læser udskriften af dialogen – at denne patient har ondt i sin hånd. Det fremgår også at hun ”til dagligt” i sit arbejde ”sidder på kontor”. Men det fremgår til gengæld slet ikke hvad hun mere konkret laver på sit kontor – udover at ”sidde”. Valget af dette verbum er værd af hæfte sig ved. Dels fungerer det metonymisk ved at konstituere hendes totale ophold på kontoret/arbejdspladsen; dels fungerer det fremhævende på den måde at det udpeger den (relativt statiske) aktivitet hun befinder sig i det meste af dagen. Det sidste følger lægen op på kort efter.

Det fremgår heller ikke hvilken profession hun tilhører. Hvis vi et øjeblik forestiller os at hun i stedet for til lægen under en konsultation skulle besvare spørgsmålet hvad hun arbejder med til, lad os bare sige, gamle skolekammerater, ville hun formodentlig næppe forsømme at nævne hvorvidt hun er 'konsulent', 'sekretær', 'projektmedarbejder', 'leder', 'i det offentlige', 'noget ved medierne' etc. etc. Men over for lægen er det relevante bare at fremhæve at hun "sidder på kontor". Muligvis er denne relevans foranlediget af at lægen specifikt spørger hvad hun laver til "dagligt". Heraf er det muligt at udlede at han antyder at hendes profession kan udgøre en belastning for hendes hånd og håndled. Og det er i hvert fald denne kurs han vælger når han i linje 09 udleder af patientens svar at hun så må udføre "meget tastearbejde og skrivearbejde" og han fortsætter kursen når han efterfølgende spørger ind til om hun "laver noget fysisk aktivitet" (som evt. kan befordre hendes tilstand). Bemærk at spørgsmålets design forholder sig til at hun ikke rører sig igennem arbejdslivet ved at foreslå som en oplagt svarmulighed at hun slet ikke laver nogen form for fysisk aktivitet.

Opsummerende samarbejder lægen og patienten således om at italesætte én udlægning af patientens identitet som den relevante at forholde sig til for det forhåndenværende, kontekstbestemte formål. I det omfang at mennesker *er* det billede de fremstiller af sig selv, er eksemplet således en illustration af at selvfremsstillingen er helt igennem kontekstuel betinget. I resten af artiklen vil jeg diskutere denne kobling yderligere med udgangspunkt i teoretiske diskussioner af henholdsvis 'selvfremstilling' og 'kontekst'.

Selvfremsstilling

Det hører afgjort til blandt de sprogpsykologiske kerneindsigter at 'selvet' (eller 'identiteten' hvis man foretrækker, om end de to termer kan have forskellige implikationer) ikke bare er noget der

er, men også er noget der fremstilles tilpasset situationen og de mennesker man omgiver sig med. Lad mig illustrere det med to små nedslag.

Den amerikanske psykolog og filosof William James (1842-1910) som mange af os på uddannelsen takket være mangeårige lektor Jesper Hermanns helt særlige indblik, til stadighed henter inspiration og indsigt hos, var allerede i slutningen af 1800-tallet opmærksom på fænomenet. For at indkredse det, differentierede han mellem forskellige typer *selver*, én af varianterne kaldte han *det sociale selv* – som dog ret beset snarere bør omtales i flertal:

"Properly speaking, *a man has as many social selves as there are individuals who recognize him and carry and carry an image of him in their mind. To wound any one of these his images is to wound him. But as the individuals who carry the images fall naturally into classes, we may practically say that he has as many different social selves as there are distinct groups of persons about whose opinion he cares. He generally shows a different side of himself to each of these different groups.*" (James 1950 [1890]: 294. Original kursivering; min understregning)

Med James' ord kan vi sige at patienten i eksempel 1 viser én side af sig selv til lægen der så formodentlig i patientens bevidsthed fungerer som repræsentant for lægestanden.

James' indsigt om de sociale selver blev i langt højere grad udfoldet (dog med andre termer) af den canadiske sociolog Erving Goffman (1922-1982). Goffman udforskede igennem hele sin karriere diverse varianter af, aspekter omkring og implikationer af individers selvfremsstilling i sociale situationer. Goffman var lige dele opmærksom på at selvfremsstilling finder sted ved at man omtaler sig selv i nogle bestemte kategorier, men også man

optræder på nogle bestemte måder der opfattes som karakteristiske for den 'rolle' man ønsker at identificeres med. Det kan bl.a. indebære at man dramatiserer rollen:

"While in the presence of others, the individual typically infuses his activity with signs which dramatically highlight and portray confirmatory facts that might otherwise remain unapparent or obscure. For if the individual's activity is to become significant to others, he must mobilize his activity so that it will express during the interaction what he wishes to convey." (Goffman 1959: 30. Original kursivering)

Der er ingen tvivl om at mange patienter dramatiserer sig selv som syge når de går til lægen. Det svarer til erkendelsen af at patienter typisk gør krav på *doctorability*, dvs. de er optaget af at nå til fælles forståelse omkring at deres lægebesøg er medicinsk berettiget (se Heritage & Robinson 2006). Dette indebærer bl.a. at omtale sin akutte lidelse som noget der er til gene i dagligdagen, og i det næste eksempel ser vi hvordan denne omtale kædes sammen med en præsentation af patientens stilling(er):

Eksempel 2. Patient med ondt i ryggen

01. DO: ja hvad siger du?
02. PA: .hh ø:h jeg har nogle problemer med min ryg.
03. DO: okay.
04. øhm det er noget jeg sådan set har døjet med i ↑længere tid
05. jeg tror det er fordi jeg har baret forkert=jeg har arbejdet
06. meget med børn været flyttemand [o:g brandmand og sådan noget.
07. DO: ja.
08. DO: ja.
09. PA: .hh ø:hm så her- (.9) nu står jeg i en kiosk=jeg står meget
10. op,
11. DO: mm.
12. PA: øh og der har jeg også døjet med at (...)

Patienten præsenterer her sit arbejde (og (nogle af?) de stillinger han tidligere har haft) samtidigt med at han præsenterer anledningen til lægebesøget. Stillingerne, og jobbeskrivelserne der kommunikerer igennem betegnelserne, giver mulige forklaringer på hvorfor patienten lider af dårlig ryg. Mere konkret præsenteres kategorierne 'arbejdet med børn', 'flyttemand' og 'brand' umiddelbart som illustration af hvorfor og hvordan patienten har "båret forkert". Og der er værd at hæfte sig ved at hans nuværende stilling, nemlig som sælger i en kiosk, omtales som at han "står i en kiosk". Dette modsvarer naturligvis patienten i eksempel 1 som fremhæver at hun "sidder på kontor" – med belastning af bl.a. nakken som følge. Denne patient fremsætter hypotesen om at det at han står meget op, kan være skyld i symptomerne; dette skynder han sig at tydeliggøre selv i linje 09-10 umiddelbart efter at have nævnt arbejdstypen.

James og Goffman kan hjælpe med at forklare det forhold at en særlig form for selvfremsstilling der finder sted under konsultationer vedrørende hvilken kategori patienter vælger at præsentere deres arbejde igennem. De hjælper med at forstå hvorfor hvem man er (dvs. hvem man præsenterer sig som), er betinget af konsultationskonteksten. Men hvis vi vil nå et spadestik dybere, er det værd at forholde sig til at en konsultationskontekst er mange ting, mao. konteksten skifter kontinuerligt, også i løbet af konsultationer.

Konteksten skifter!

Ligesom i tilfældet med det *sociale selv*, burde man måske i stedet tale om *kontekster* i flertal. Hvis man med 'kontekst' forstår ydre forhold der er med til at give ytringer betydning, er der nemlig rigtig mange af dem. Sprogforskeren Per Linell har som en blandt lidt for få teoretikere forsøgt at fremlægge et systematisk bud på deres forskellige karakter (Linell 1998: kapitel 8). Men den bedste diskussion jeg kender af kontekstens skiftende

karakter, samt dette aspekts betydning for hvordan mennesker tilpasser hinanden med ændrede fortolkningsmønstre og justerede bidrag til følge, stammer fra antropologen Lucy Suchman. De bygger på hendes studier af hvordan medarbejdere benytter en fotokopimaskine (Suchman 2007). Først og fremmest kræver det faktum at konteksten løbende skifter at vi mennesker er villige til at revidere vores planer. Dette vilkår har nogen større forståelse end andre.

Ifølge Suchmans kilder savnede de gamle europæiske sørejsende sådan forståelse. Deres navigation bar angiveligt præg af at de udformede en meget detaljeret plan for præcis hvordan de skulle komme derhen hvor de skulle, og at de så på selve rejsen, gjorde alt i deres magt for at følge planen så nøje som muligt. Overfor denne form for navigation opstiller Suchman trukesernes. *Trukesere* er et folk på øgruppen Mikronesien i Stillehavet. Deres måde at sejle på bærer præg af at de sætter sig et mål og finder det ved at navigere efter stjernerne, men at de i øvrigt lader det være op til vind og vejr hvordan de helt præcist når derhen. Trukesernes navigation er på mange måder de europæiske sørejsendes overlegen: de har nemlig indset at man ikke kan forudse alt fordi konteksten skifter.

Dette kan beskrives med et andet af Suchmans billeder fra søfart, i en anden skala dog. Forestil dig at du er kajakroer der skal til at sejle ned ad et vandfald. Du ved måske at du gerne vil ende på den modsatte sig af floden, og du kan planlægge at komme derhen ved at sejle fra punkt a til b til c til d. Men du kan umuligt gennemskue hvilke strømme du vil blive udsat for igennem denne proces, og du vil derfor komme langt sikrere ned ad vandfaldet hvis du bare kaster dig ud i turen og følger strømmene så godt du kan.

Ifølge Suchman kan man finde akademiske discipliner som svarer nogenlunde

til de to navigationstyper. Eksempelvis prøver sprogfilosofferne John Austin og John Searles *sprogbehandlingsteori* at forklare sprogbrug ud fra rationalistiske principper om at vi nøje planlægger hvad vi vil udrette og udtaler os i overensstemmelse med disse planer. Omvendt lægger den amerikanske filosof Harold Garfinkels *etnometodologi* vægt på at vi løbende forholder os til hinandens bidrag og tilpasser vores mål efter disse. Grunden til at det kan være så vanskeligt at betjene en fotokopimaskine er, at den – hvad der er kendetegnende for *Artificial Intelligence-paradigmet* og produktionen af ufattelig meget teknologi! - er designet ud fra en rationalistisk overbevisning om at mennesker lægger nøje planer og ufravigeligt udfører dem. Det gør vi ikke. Vi lægger et stykke papir i maskinen og prøver os frem. Desværre giver fotokopimaskinen os ikke respons på vores afprøvende handlinger på samme måde som vi er forvente med at andre mennesker gør i dagligdagen, og det fører så til mislykkede forsøg og henvendelser til help desken.

Hvis man vil forstå på hvilken måde selvfremsstillingen er kontekstuelt betinget under konsultationer er man, med andre ord, nødt til at gå et skridt dybere end bare at konstatere at konteksten *er* en konsultation. Måske kan man gå endnu dybere, men et bud på en operationaliserbar måde at skelne mellem 1) konsultationens fase og 2) taleturens sekventielle placering i forhold til faserne.

På baggrund af studier af mere end 2000 lydoptagelser foretaget i angelsaksiske lande fandt sociologerne P. Byrne & B. Long i 1976 at læge-patient samtaler typisk er organiseret i seks faser: I) åbning, II) problem præsentation, III) undersøgelse, IV) snak om diagnose, V) snak om behandling og VI) afslutning. Denne rækkefølge er siden blevet bekræftet i talrige studier. Nogle af disse studier har observeret at der i forlængelse af II) og forud for- eller i erstatning af III) kan forekomme en

aktivitet man kan kalde 'historie-indhentning'. Her udspørger lægen om forhold der kan sætte patientens akutte lidelse i relief til vedkommendes sygdomshistorie og personlige forhold der måske kan forklare symptomerne. Hvis vi relaterer artiklens genstand til denne fase-inddeling, ser vi at eksempel 1 netop er udtryk for at lægen - med spørgsmålet om hvad patienten arbejder med – drejer konsultations forløb fra II) problem præsentation til 'historie-indhentning'. I eksempel 2 ser vi at patienten indfletter oplysningerne om sit nuværende og sine tidligere jobs som en mulig forklaring på sin lidelse, dvs. som en del af problem-præsentationen. Der er altså tale om to forskellige kontekster.

I forhold til 2) taleturens sekventielle placering er der også tale om to forskellige kontekster. I eksempel 1 besvarer patienten lægens spørgsmål; i eksempel 2 fortæller patienten uopfordret om sit arbejde. Dette hænger selvfølgelig igen sammen med forskellene i konsultationernes faser. Det siges om fasen II) problem præsentation at det er:

“the only phase in which patients are licensed to present their problems in their own ways and according to their own agendas” (Robinson and Heritage 2005: 481).

Mens aktiviteten 'problem-præsentation' er kendetegnet ved lægens klare styring (se fx Boyd & Heritage 2006). Dette kan muligvis forklare forskellene i informationsmængderne, samt at lægen i eksempel, 1 udleder en mulig implikation af patientens svar i forhold til hendes akutte lidelse, men patienten i eksempel 2 selv foreslår sådan en implikation.

Afslutning

Vi har set at patienternes beskrivelser af hvad de arbejder med, er betinget af konteksten i tredobbelt forstand: de indgår som en del af konsultationskonteksten, fasekonteksten og endelig sekvenskonteksten. Alle tre kontekster er med til at præge hvordan patienterne beskriver dem selv igennem angivelsen af deres stillinger. Jeg ønsker på ingen måde med denne artikel at hævde at 'personlighed' eller 'selv' kan reduceres alene til spørgsmålet om 'selvfremstilling' eller 'diskursivt etablerede identiteter'. Men jeg er på den anden side heller ikke i tvivl om at det at fremstille sig selv på måder der er tilpasset situationens forventninger og behov er et generelt vilkår. Det er i dette lys at denne artikel har belyst ét af vilkårets manifestationer.

- Beck Nielsen, Søren (2012). *Sprogpsykologi. Det teoretiske grundlag*. København: Samfundslitteratur.
- Boyd, Elisabeth & John Heritage (2006) "Taking the Patient's Medical History: Questioning During Comprehensive History Taking". John Heritage & Douglas W. Maynard (red.) *Communication in Medical Care. Interaction between primary care physicians and patients*. Cambridge UK: Cambridge University Press. 151-184.
- Byrne, Patrick S. & Barrie E. L. Long (1976) *Doctors talking to Patients: A Study of the Verbal Behaviours of Doctors in the Consultation*. London: HMSO.
- Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Anchor Books Doubleday.
- James, W. (1950 [1890]). *The Principles of Psychology. Volume One*. New York: Dover Publications Inc.
- Linell, P. (1998). *Approaching Dialogue. Talk, interaction and contexts in dialogical perspectives*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Robinson, Jeffrey D. & John Heritage, J. (2005) "The structure of patients' presenting concerns: The completion relevance of current symptoms". *Social Science and Medicine* 61. 481-493.
- Suchman, L. A. (2007). *Human-Machine Reconfigurations. Plans and Situated Actions. 2nd edition*. Cambridge: Cambridge University Press

”On temporal pertinence and agency – An ecological-dialogical approach to a theory of temporality”

Bent Holshagen Hemmingsen

BA i Japanstudier (tilvalg i Sprogpsykologi)

Specialetitel: ”On temporal pertinence and agency – An ecological-dialogical approach to a theory of temporality” (2011)

Ved sprogpsykologis specialedag havde jeg den fornøjelse at præsentere det, som jeg kaldte et ”skræmmeeksempel” på et eksamensforløb - men det skal forstås med et glimt i øjet og ikke helt så bogstaveligt. Jeg hører til de, der er blevet tændt af det akademiske i løbet af min tid op til og især på sprogpsykologistudiet, hvor de højtsvævende tanker, vi ofte bryster os af, flyder tykt. Fra en ekstremt sprogvidenskabeligt og samfundshistorisk studietilgang på japanskstudiet, befandt jeg mig pludselig et sted, hvor alle etablerede sandheder var op til debat, og dekonstruktion den eneste bredt vedtagne fremgangsmetode.

Mit speciale bar tydeligt præg af det, også selvom at jeg ud over dekonstruktion, også forsøgte mig med opbyggelighed. Jeg skrev om temporalitet, som en analytisk tilgang til studier i psykologi. Med temporalitet mener jeg, at jeg undersøgte hvordan tidslig rettetthed ligger til grund for den måde, hvorpå vi som mennesker gør, er og forstår på, såvel som hvordan den verden vi befinder os i – subjektivt og socialt – er gennemblødt af tidslighedsstrømme. Til det benyttede jeg mig af et case studie, der omhandlede den *anterograd amnesi*-ramte britiske musiker, Clive

Wearing. Jeg undersøgte casen vha. forskellige dokumentarvideoer, beskrivelser af Clive i akademiske tekster, og især bogen *Forever Today* skrevet af Clives kone, Deborah Wearing. Clive er ude af stand til at danne nye erindringer, og har desuden mistet størstedelen af sine minder samt en god bid af sit kendskab til verden. Den tilstand af at være ude af stand til at holde sig både passivt og aktivt opdateret med bevægelserne i sin omverden gjorde, at Clive blev til et af de stærkeste eksempler på hvordan, når alt det vi tager for givet ved vores forståelsesdannende oplevelse af verden forfejler, at tidsdynamikkerne i vores kognitive virke forkvækles og forstyrres.

Mit implicite spørgsmål til Clives case var, hvad et individ i bund og grund er fanget og isoleret i tid af sine kognitive kapaciteter kan fortælle os om denne temporale isolation, men i ligeså høj grad, hvad casen fortæller os om alle de grundlæggende dynamikker, der udgør fundamentet for det raske menneskes evne til at forstå, og holde sig vedholdende til forandringerne omkring det. Clive viste mig igennem hans væren og gøren en masse herom.

Siden har jeg haft mulighed for at videreudvikle mine idéer og min analyse af Clives tilstand, og har holdt oplæg ved konferencer og temaaftener både på KU, SDU og ved University of Birmingham.

Specialet var for mig lidt af en ”dannelsesrejse”, hvor jeg tog mig tid til at fordybe mig og virkelig finde ud af hvad det var jeg ville med mine idéer og tanker. Den rejse er endnu ikke helt slut, men den har for mig været ligeså vigtig og fagligt gavnlig som resten af sprogpsykologiuuddannelsen alt i alt.

Gode råd:

1) Giv dig selv lov til at tænke store tanker, og sørg for at finde tid og plads til at lade idéerne løbe løbsk. Det er dog også vigtigt, at du bruger ligeså meget tid på at sortere i disse for at finde ud af hvilke af dem, som rent faktisk har noget på sig. 2) Tal med alle typer mennesker om dit speciale; ikke kun dine medstuderende. Det tvinger dig til at sætte nye ord på dine tanker, og du får derfor en bedre fornemmelse for om du har en sammenhængende fortælling eller ej.

Og, 3) stol aldrig blindt på nogen teori! Teori er selv i sin bredeste og mest inkluderende form reduktion. Forsøg at få overblik over, hvad du vender blikket væk fra, når du vender det mod noget bestemt.

Kan læses her: http://www.academia.edu/1088145/On_temporal_pertinence_and_agency_-_An_ecological-dialogical_approach_to_a_theory_of_temporality

Læs eventuelt mere om mit studie af Clive i bogen *Cognition Beyond the Brain*.

Bliver jeg mon sprogpsykologisk ”nok”?

Helle Jeppe Ramsing
Cand mag. i Sprogpsykologi med Psykologi

Specialetitel: Oplevelser af at blive afrapporteret i offentlige dokumenter. Introspektion og Systemisk funktionel lingvistik (2013)

Siden jeg blev indskrevet på Sprogpsykologi har jeg været meget bevidst om - og parallelt bekymret for - om jeg på den korte tid, jeg har haft til rådighed, vil kunne opnå en passende forståelse for fagets genstandsområde. For mit vedkommende havde jeg nemlig kun 3 fag til at lære at arbejde med en sprogpsykologisk tilgang og -teorisæt inden specialet.

Jeg fokuserede i specialet på myndighedernes dokumentationsarbejde under den sidste fase i godkendelsesprocessen som adoptant.

Jeg stillede spørgsmålet: ”Hvordan oplever den godkendte adoptant at se sig selv afrapporteret i den rapport på baggrund af hvilken der skal foretages en individuel vurdering af, om ansøgeren opfylder fase 3 i adoptionsforløbet?”

Min tilgang var retrospektive interviews, som en specifik vej til introspektive beskrivelser. I den forbindelse lavede jeg en udvidelse af, hvad vi indenfor sprogpsykologien beskriver som genhørsmetoden, som jeg benævnte *written-document-assisted-interview (WDAI)*. I et WDAI forholdt jeg ansøgeren til et stykke tekst fra rapporten og fik hans eller hendes umiddelbare

oplevelser ved perception af denne.

Min empiri bestod derved af to fase 3 rapporter samt retrospektive interviews med tre adoptionsansøgere.

Analyserne tydeliggjorde, at det var afgørende for ansøgers oplevelser af afrapporteringen, hvordan personen fremstilles, positioneres og i sidste ende opfattes af andre. Ligeledes var der i interviewene en tilbøjelighed til, at ansøgerne konstant orienterede sig mod vurderingskonteksten i sine oplevelsesredegørelser.

Ja, jeg blev sprogpsykologisk ”nok”, da jeg beskæftiger mig med menneskets oplevelser af et sprogligt fænomen. Særlig ved brug af systemisk funktionel lingvistik, ved Halliday, til de nærsproglige analyser af de rapportudrag, som mine respondenter udtrykker deres oplevelser i forhold til, bliver jeg i stand til at diskutere sprogspecifikke forholds betydning for oplevelser.

Det kan lade sig gøre at få forståelse for det sprogpsykologiske fagområde på relativt kort tid. Jeg ser nu frem til at arbejde videre med den viden og indsigt jeg har opnået indenfor den sprogpsykologiske verden og bruge teori i praksis.

Specialet er tilgængeligt på: <http://ku-dk.academia.edu/HelleJeppeJeppeRamsing>

Taber manden?

Maja Sofie Voss-Knude
Cand mag. i Sprogpsykologi med Psykologi

Specialetitel: Taber manden? En kritisk sprogpsykologisk diskursanalyse af rådgivning af fraskilte fædre (2013)

Vi søger eksperternes viden, for at kunne begå os bedst muligt, såvel professionelt som privat. Men vi må ikke gå blåøjede til denne rådgivning. I mit speciale har det vist sig, at den loyale rådgiver kan komme til at spænde ben for sin rådgivning og modarbejde rådgivningens overordnede mål.

Rådgivning er et udbredt fænomen, som vi møder flere og flere steder i vores dagligdag. Rådgivere har viden og erfaring, som vi søger i situationer hvor vi mangler overblik og viden og er i tvivl om, hvilke handlemuligheder vi har. Politikere rådgives omkring strategi og fremtoning, patienter rådgives i patientforeninger, studerende rådgives hos Studenterrådgivningen. Og på TV kan hele landet følge med, når fortvivlede danskere får rådgivning omkring skræntende økonomi, usælgelige boliger, usunde kostvaner, umulige børn eller parforholdets svundne sexliv. Uanset køn, kultur og kvaler kan alle søge rådgivning. Rådgivning er mangfoldig.

Mit speciale er en undersøgelse af rådgivning af fraskilte fædre. Med udgangspunkt i en statistisk skævvridning af bopælsfordelingen mellem mødre og fædre, ville jeg undersøge, hvordan fædre bliver rådgivet omkring mulighederne for at se deres børn efter en skilsmisse.

Specialet illustrerer, hvordan rådgiveren, i sympati med den fremmødte far, fremstiller samværsområdet som traditionelt kønsopdelt, hvor farens mulighed for samvær er ringere end morens - den traditionelle primærforælder. Rådgiverens traditionelle kønsdiskurs står således i modsætning til den ligestilling, han arbejder for. Sproget kommer, ubemærket, til at spænde ben for hans og foreningens arbejde for børns ”ret til to ligeværdige forældre og til begges kærlighed, omsorg og beskyttelse”.

Specialets empiri består af lydoptagelser af tre rådgivningssamtaler hos en forening, som arbejder for ligestilling mellem fraskilte forældre. Faircloughs kritiske diskursanalyse udgør specialets teoretiske ramme, og suppleres med Giddens’ modernitetsteori. Med den kritiske tilgang undersøges diskurser, udfordringer og perspektiver ved rådgivningssamtalerne, og inddragelsen af Giddens’ teori sætter de sproglige MIKRO-analyser, og rådgivningen som fænomen, i et sociologisk MAKRO-perspektiv.

Af min undersøgelse er det blevet tydeligt at vi som radsøgende bør være opmærksomme på, hvordan de råd, vi gives, bliver fremstillet. Det er netop denne undersøgelse af, hvordan sproglige verdensfremstillinger påvirker vores forståelse og færdien, som gør dette speciale sprogpsykologisk.

Gode råd om specialeskrivning

Overvej hvad specialet skal føre til: Vil du forske? Eller vil du specialisere dig inden for et område, du gerne vil arbejde med, når du er færdig?

Forventningsafstem med din vejleder, og kom velforberedt til vejledningen, så du får mest muligt ud af mødet.

Find en makker, som skal aflevere speciale samtidig med dig selv, så I kan bruge hinanden undervejs i specialeskrivningens forskellige faser.

Philips råd

Navn: Philip Thinggaard

BA i Spansk sprog og kultur (tilvalg i russisk)

Emnevalg er det vigtigste. Men så er det heller ikke vigtigere. Jeg tog emnevalg så højtideligt, at jeg i dag ser tilbage på min specialeproces som et tusindsbens kilometerlange tilløb fra og mod forskellige vinkler. Det endte i et tre-ugers arbejdsraseri med masser af ideer og et sprog, der haltede og var spredt rundt på mangefarvede lapper, der udgjorde nye potentielle begyndelser. I vurderingen blev jeg kritiseret for at levere for mange "forudskikkelser", som aldrig blev indfriet. Og det skyldtes mit årelange emnehysteri. Så husk endelig, når du har fundet dit ene og kun ene emne: hvis du skriver, at du vender tilbage til

noget, så skriv også hvor med sidetal og afsnittets undertitel. I det hele taget skal din tekst bestå af mere metakommunikation, end du tror. Endnu bedre: skriv det nu og her. Hvis der er en pointe, kan den godt tåle at komme frem nu. Jeg skrev sætninger, som er afsæt til nye specialer. Jeg lod mig forføre af muligheden, udsigten til at gøre noget vigtigt på vidensindsamlingens vegne. Men det voksede mig over hovedet og følte mest som i J.L. Borges' novelle "Biblioteket i Babel". Af indlysende grunde vil jeg ikke komme ind på, hvad mit speciale omhandlede. Og det er ikke ment som et udspekuleret salgstrick.

Her er plads til egne specialenoter

Nord, syd, øst, vest. Hvilken vej er sprogpsykologisk bedst?

– Om at finde sin karriere som cand.mag. i sprogpsykologi

Ida Benz Dideriksen
BA-studerende i dansk med tilvalg i sprogpsykologi

Stewardesse, pilot, astronaut. Hvis du ønsker at gøre karriere inden for et af disse områder, er du gået galt i byen med en kandidat i sprogpsykologi. Til gengæld åbner den op for en masse andre muligheder, hvilket kan virke uoverskueligt. Jeg påbegynder min kandidat

i faget i efteråret 2014, men jeg er i tvivl om, hvordan jeg kan finde min sprogpsykologiske vej hen til arbejdsmarkedet. Derfor har jeg søgt råd hos to af kandidaterne fra Karriereaften d. 24/9-13 på sprogpsykologi, som har gjort sig nogle erfaringer.

Lone Elisabeth Tangvig, 37 år

- Bachelor i engelsk
- Afleveret speciale i 2004
- Fastansat i 2005 som redaktør og i 2007 som redaktionschef hos Netdoktor Media (en del af Berlingske Media)

- Ansvarsområder: Ledelse af redaktionen samt ansvar for indhold og udvikling på www.netdoktor.dk

Jeg vil gerne starte med at spørge dig: Hvad synes du om dit arbejde?

- Jeg synes først og fremmest, at formidling af lægevidenskab er udfordrende, meningsfuldt og spændende. Dernæst trives jeg godt i en lille

organisation, hvor man kan få meget indflydelse og præge den overordnede udvikling af virksomheden.

Det lyder jo fedt. Jeg vil også gerne ende ud med at have et arbejde, jeg er glad for. Vidste du egentlig, hvad du ville, da du startede på KA i sprogpsykologi?

- Nej, jeg havde ingen særlig idé eller noget specifikt mål.

Hvordan fandt du så på at gå i denne retning?

- Ved et tilfælde. Jeg kendte en, der arbejdede hos Netdoktor.dk – og så søgte jeg et studenterjob, som endte med en fastansættelse.

Nu sidder jeg til dagligt og forsøger at lære forskellige sprogpsykologiske teorier på studiet. Kan du se nogle paralleller mellem sprogpsykologi og dit arbejde?

- Ja. Kerneopgaven er at formidle lægevidenskab i et sprog, som den almene dansker kan forstå. Så forståelse er et helt centralt begreb i min arbejdsdag.

Det tegner jo godt, at teorien kan bruges i praksis. Har du til sidst et godt råd til os kommende kandidater i forhold til karrierevalg?

- Brug tid på din ansøgning – her har du chancen for at vise dine formidlingsevner. Find en sparringspartner, der kan give dig feedback, eller en mentor der kan hjælpe dig videre. Der findes også

mange spændende netværksgrupper, der kan være værd at give opmærksomhed. Jeg tror, nøglen er at række ud og være åben. Hjælp selv andre mennesker videre – så har du nemmere ved at spørge om hjælp, når du selv har brug for det.

Så omhyggelighed i ansøgningsprocessen og gode netværksforbindelser er værd at huske på ifølge Lone. Gad vide hvad en forskningsassistent og kommende ph.d.-studerende har gjort sig af tanker...

Gritt Overbeck, 37 år

- Bachelor i dansk
- Afleveret speciale i 2012
- Ansat i feb. 2013 som forskningsassistent i Forskningsenhed for Almen Praksis, København

- Ansvarsområder: Jeg forbereder ph.d.-forløb inden for implementeringsforskning. Jeg skal undersøge implementeringen af en ny måde at organisere behandling af angst og depression på i almen praksis (dvs. hos de praktiserende læger).

Hvad synes du om dit arbejde?

- Helt vildt spændende!

Vidste du, hvad du ville, da du startede på KA i sprogpsykologi?

- Jeg havde ikke nogen specifikke karriereforestillinger, men jeg havde en ret klar forestilling om, hvad jeg gerne ville have ud af det rent fagligt: Jeg vidste, at jeg gerne ville specialisere mig i interaktionsanalyse, og at jeg gerne ville være god til et konkret 'håndværk'. Derfor har jeg brugt en hel del af min kandidat på at læse konversationsanalyse. Dette

blev undervejs suppleret med systemisk funktionel lingvistik, hvilket jeg var meget glad for.

Hvordan fandt du på at gå i denne retning?

- Da jeg skrev bachelorprojekt om skole-hjemsamtaler blev jeg bidt af interaktionsanalyse.

Kan du se paralleller mellem sprogpsykologi og dit arbejde?

- I høj grad. På sprogpsykologi har jeg fået en solid faglig indsigt i forskellige teoretiske tilgange til at forstå sprogbrugere. Dette giver en anden tilgang til at forstå aktørerne i en given implementeringsproces, som nuancerer den (sociologiske) teoretiske tilgang, som ellers er mest almindelig inden for implementeringsforskningen. Derudover har jeg stor glæde af den 'tekstnærhed', jeg har lært at gå til såvel skriftlig som mundtlig kommunikation med. Når jeg fx behandler interviewdata, har jeg via metode- og analysefaget fået rigtig gode redskaber i værktøjskassen til at gøre det med.

Så kandidaten i sprogpsykologi har givet dig faglig indsigt og konkrete værktøjer, som har ført til en ønsket karriere. Det kunne jo ikke være bedre.

Har du afslutningsvis et godt råd til kommende

kandidater i forhold til karrierevalg?

- Find ud af hvad du er god til, bliv endnu bedre til det – så går det helt af sig selv.

Alt i alt ser det ud til, at der ikke er nogen grund til bekymring. Hverken Lone eller Gritt havde et bestemt karriereønske, da de startede på kandidaten i sprogpsykologi, men de har alligevel fundet et arbejde, de er glade for. Så der skulle

være håb forude for os studerende, som endnu ikke ved, hvor studiet skal føre hen.

Hvis du kunne tænke dig at vide mere om sprogpsykologi og karrierer, kan du søge hjælp hos Studievejledningen på INSS i lokale 22.2.38 eller på hjemmesiden

www.inss.ku.dk/kontakt/studievejledning

Jeg er inkarnationen af mangfoldighed

Johannes Vad
Stud.mag. i Sprogpsykologi
BA i Filosofi

Mangfoldighed¹ antages at være en god ting. Men hvordan kan vi overhovedet tale om, at noget er godt og dermed bedre end andet, når vi er så glade for forskelligheder. Vi må skelne mellem forskellighederne.

Mangfoldighed har mistet sin praktiske betydning. Hvem går ikke ind for mangfoldighed? Det kan ikke bruges beskrivende uden en stærk moralsk automatisk holdning. Had (racisme) kan kun forklares med kærlighed. Du har ingen legitimitet i din væremåde, hvis du bare hader. Det er simpelthen nødvendigt at formulere sig indforstået med mangfoldighed og kærlighed for at give mening i den nuværende diskurs (Ahmed 2004).

Etiske spørgsmål, når de ikke bare skal affirmere dig som medlem af, dvs. subjekt i (se: "Interpellation" i dette nr.), et mangfoldighedselskende Danmark, skal svare på problemstillinger, de gamle svar ikke kan tilfredsstille (Butler 2005: 3-4). Det, der ikke er godt, er det, der ikke fungerer, og det gemmer sig et sted tolereret i diskursen om mangfoldighed. Det er som om forsøg på at forstå, at stille spørgsmål, virker intolerant.

Vi må kunne være kritiske overfor, hvad

¹ Jeg/vi har ikke defineret begrebet, og en ordentlig undersøgelse bør nok identificere dens placering i forskellige, mangetydige, diskurser. Samtidig tror jeg, sagtens måden, jeg henviser til brugen, kan genkendes. Sidst i artiklen sammenstiller jeg begrebet med en postmoderne indstilling, og i mellemtiden kan vi også kalde den for 'kulturradikalisme' (<http://politiken.dk/.../kulturradikalismen-er-blevet-til.../>)

der ikke fungerer. Pinker (2007) peger uhyggeligt skarpt på et væld af sådanne spørgsmål, der forsøges undgået, fordi de er 'dangerous ideas'. Et genkendeligt dansk forhold, der kan være svært at nævne, er spørgsmålet om indvandreres gennemsnitlige, i forhold til befolkningsstørrelse, balladerate.

Grunden til, at samfundets "dårlige" mennesker kan få lov at repræsentere "dårlige" holdninger, er at deres argumenter forsøges lukket ned i stedet for besvaret bl.a. med henvisning til mangfoldighedsprincippet. Det lukker måske munden lidt på dem, hvilket er godt for guds skyld, indtil de får omformuleret deres had til at være for mangfoldighedens skyld. Hvis vi ikke rigtigt forholder os til problemerne, dvs. lukker vores øjne med mangfoldighedsdiskursens konfliktsky tolerance, så kan hadet vende tilbage farlig resistent mod den gamle kur.

Jeg håber, det viser, at vi fortsat må gøre os overvejelser om, hvad der er rigtigt og forkert, selvom det truer den herskende fungerende orden. De kritiske stemmer tager måske fejl, men det kan vi kun finde ud af, og heldigvis har de lov at være her.

Hvordan kan vi tale om etik?

Poststrukturalisme!

Eller hvad er etiske spørgsmål, spørger Butler på første side i *Giving an account of oneself*. Hendes etiske spørgsmål forudsætter, at etik svarer på den

sociale adfærd, altså at det er et spørgsmål til sociale situationer, og at sådanne spørgsmål dukker op, når samfundets gamle svar ikke længere er indlysende (ibid).

Den poststrukturalistiske diskussion forklarer, hvordan vi er produkter af samfundets strukturer, så vi fungerer og forstår verden begrænset til måden, den fungerer på. Med den sene Foucault kan vi forstå (fra Butler: 17-19), hvordan den begrænsning er vores tankemæssige opbygning. Samtidig er det det mulige udgangspunkt for fri handlen - paradoksal og egentlig også logisk nok. Min frihed kan ikke bestå i andet end bevidsthed om mine muligheder². Det, jeg forholder mig til, er det, jeg kan forholde mig til. Det er det, jeg må stilles til ansvar overfor.

Pointen er, at det er så svært at vide noget om den verden, vi handler i. Men hvis det er sådan, kan vi så overhovedet være ansvarlige for noget (ibid: 19)? Det lyder som en udvikling af den gamle anklage, der adresserer første halvdel af min korte udlægning af poststrukturalismen, at hvis vi bare er produkter af strukturer, så er 'vi' ikke noget (værdifuldt, påvirkende, afgørende) i den ligning, der udgør verden. Ja, hvad kan vi så forholde os til, hvis verden er så utilgængelig? Vi skal stille spørgsmål til det i verden, der forlanger noget af os; der prøver at forholde sig til mig på baggrund af en bestemt forståelse, (jf. "Interpellation"). Det er diskursen/magten. Det er de andre, og vores positioneringer af hinanden, der er det etiske problem.

² En rigtig mulighed er nødvendigvis, for frit at kunne vælges, bevidst. Det er en tautologi. Jeg påpeger den, for at være tydelig omkring tankegangens grundlæggende logik (Gosvig 2006). Det er ikke for retorisk at give migselv ret, men for at aktivere retoriske baner (diskurser), der, hvis vi tager dem alvorlig, tvinger os til at revurdere andre diskurser, der også grundlægger tænkningen. Det er også en diskurs; en konstruktion; retorisk overbevisende (Billig 1991). Det er sådan begrænsningen og friheden skal forstås.

Det sprogpsykologiske spørgsmål

Hvis vi skal kunne stille spørgsmål, der gør det muligt at handle etisk forsvarligt, må spørgsmålene rettes mod den andens forventning (fordom/ forståelse) til mig, dvs. hans forholden, så jeg kan forholde mig til ham. Hvis vores forhold er forstået, så kan vi handle rigtigt.

Måske er muligheden for at bedømme værdien af en teori størst, når den bliver sat i forbindelse med faktiske situationer. Det er i den faktiske interaktion, min forholden til den anden sker. Min mulighed for at forstå den anden sker igennem det, han siger, og om han kan forstå mig, og igennem det, jeg siger, og det jeg spørger ham om, hvad han mener med det, han siger³. En forståelse og vel dermed optimering af den situation er det, vi har mulighed for med det sprogpsykologiske fokus.

Min ovenstående bedømmelse af mangfoldighed skal først gøres håndgribelig af mig på faktiske samtaler og dens mekanismer/ diskurser i forbindelse med bestemte emner, der udløser brug af forståelser af mangfoldighed. I den situation er sprogpsykologien muligheden for at se på hvilke enkelte holdninger/argumenter/diskurser, der forsøger at gøre sig gældende, og hvordan de bliver brugt for at påvirke hvad. Sprogpsykologien, ligesom mangfoldigheden, afviser ikke nogen udtryk, men kan netop på den baggrund danne et mere brugbart (sandt?) billede af, hvad vi bør/kan forholde os til.

Mangfoldighed er udgangspunktet

Hvordan kan jeg overhovedet forstå, at det handler om at stille gode spørgsmål, og at det betyder at forstå den andens verden, dvs. forståelse, for at skabe mig det bedste forhold til hende? Det må være diskursens inkorporering af mangfoldighed.

Det er hvad, Freeman og Brockmeier siger i

³ Genkend venligst den typiske Konversations Analytiske anstrengende opmærksomhed på at få påpeget alle de påkrævede bevægelser i en forståelsesinteraktion.

artiklen "Narrative integrity" (2001), når jeg tolker mangfoldighed ind i postmodernisme, som er deres omdrejningsbegreb.

De tager en opmærksomhed på narrativens tilsyneladende postmoderne manglende krav om sammenhæng, dvs. usikre pointer og sammenhæng med og imellem forskellige dele af en fortælling, til ikke bare at være tidens relative ligegyldighed med præcise forståelser af virkeligheden. Den ensidige lukkede påstand om tingenes sammenhæng er blevet meget mistænkelig (Ochs og Capps 2001). Så integritet i en fortælling kræver - i en postmoderne verden af alle de mulige valg, der gør os stressede og identitetsløst deprimerede - et indbygget mangfoldigt synspunkt.

Det betyder, at vores oplevelse af verden arbejder med forklaringer af mangfoldigheden - vi er konstitueret af den. Vi tager altid udgangspunkt i en specifik tænketradition, dvs. diskurs. Vi er ligesom inkarnationen af det gamle, der skaber noget nyt. Men alle på sin egen vis.

Hvis det er rigtigt, at vi er forskellige, hvordan fungerer så mødet af forskellighederne? Hvis mødet skal give noget (hvad? socialt?), kan vi så undgå at fælde domme? Nej, mener Butler! Og hvad svarer Ikke-voldelig kommunikation?

Vores fortællinger/forståelser/ positioneringer/diskurser/snakke er moraliserende, fordi de siger noget til nogen om verden og handlinger i den. Det er også sådan, vi kan have mere eller mindre 'fælles' verdener (Bamberg 2010). Så er der plads til mangfoldighed? Jo, mangfoldighed giver plads, men derefter må den slappe lidt af, så vi kan have en konstruktiv samtale. Det er ligesom folk, der kun snakker om, hvor gode og hvor mangfoldige de er.

- Ahmed, Sarah (2004): "In the name of love", i *The cultural politics of emotion*. Routledge. New York.
- Bamberg, Michael (2010): "Who am I? Narration and its contribution to self and identity", i *Theory and Psychology*, 21 (1). SAGE Publications.
- Billig, Michael (1991): *Ideology and Opinions: Studies in rhetorical psychology*, SAGE Publications limited.
- Butler, Judith (2005): *Giving an account of oneself*, Fordham University Press. New York.
- Freeman, Mark og Jens Brockmeier (2001): "Narrative Identity: Autobiographical identity and the meaning of the "good life"", i *Narrative and identity: Studies in autobiography, self and culture*. John Benjamin Publishing Company. Amsterdam/ Philadelphia.
- Gosvig Olesen, Søren (2006): *Dialog med dekonstruktionen*, Museum Tusulanums Forlag.
- Ochs, Elinor og Lisa Capps (2001): "A dimensional approach to narrative" i *Living Narrative: Creating lives in everyday storytelling*. First Harvard University Press.
- Pinker, Steven (2007): "In defence of dangerous ideas", fra "Preface" til *What is your dangerous idea?*, HarperCollins.

At konstruere sig selv som psykologisk størrelse

-Et krisekommunikativt- og sprogpsykologisk perspektiv

Julie Marie Drejer
Stud.mag. i Sprogpsykologi
BA i Dansk

Kriser er noget, vi alle har stiftet bekendtskab med - om det har været en krise på hjemmefronten, på arbejdspladsen eller et helt tredje sted. Kriser kan opstå af mange forskellige grunde, og da et hvert menneske kan ende i en krise, er det vigtigt, hvordan man konstruerer sig selv, idet konstruktionen, har stor betydning for, hvordan man kommer ud af og igennem krisen.

Artikel handler om en tidligere undersøgelse, der ville undersøge, hvordan en konstruktion, der finder sted, kan analyseres, og hvilken betydning

konstruktionen får i den givnes krisekommunikation. Analysen og fortolkningen baseres på et uddrag fra den tidligere sponsor og medejer, Kasi-Jespers pressemeddelelse i forbindelse med, at han træk sig som sponser for håndboldklubben, AG København, der kort tid efter gik konkurs. Eksemplet jeg benytter vil jeg introducere senere i artiklen.

Imagegenoprettelse som krisekommunikation

Inden for det krisekommunikative

felt præsenterer den amerikanske kommunikationsforsker, William Benoit en retorisk og tekstorienteret tilgang til krisekommunikation. I denne tager Benoit afsæt i, at kommunikation altid er en *målrettet aktivitet*, og at *bevarelse af et godt image* er et væsentligt mål for kommunikationen (Johansen og Frandsen 2008:205; Benoit 1995:63). Jf. Benoit befinder en organisation eller enkeltperson sig først i en krise, når en uønsket handling har fundet sted, og hvis denne holdes ansvarlig for handlingen.

Ifølge Benoit er et godt image centralt, hvorfor han mener, man altid vil forsvare sig verbalt i form af nogle strategier, når ens image er truet (Johansen og Frandsen 2008:202), hvilket det ofte bliver under en krise. Strategierne man benytter, kan derfor sige noget om, hvordan man konstruerer sig selv, og hvilken betydning konstruktionen får for den enkelte krisekommunikation. I den forbindelse skelner Benoit mellem 5 overordnede – og 12 underordnede verbale strategier underordnede. Disse kan ses i fakta boks A.

FAKTABOKS A	
-	Benægtelse
o	Simpel benægtelse
o	Flytning af skyld
-	unddragelse af ansvar
o	provokation
o	omstødelse
o	uheld
o	gode intentioner
-	Reduktion af begivenhedernes krænkende karakter
o	Afstivning
o	Minimering
o	Differentiering
o	Transcendens
o	Angreb på anklager
o	kompensation
-	Korrigerende handling
-	Bøn om tilgivelse

For uddybelse af strategierne, henviser jeg til Benoit (1995).

Halliday skelner mellem 3 overordnede procestyper, som kan ses i fakta boks B.

Systemisk funktionel lingvistik.

En sprogpsykologisk metode

Systemisk funktionel lingvistik (herefter SFL) er en teori og metode, der er grundlagt af den britiske lingvist, Michael Halliday. Inden for tilgangen interesserer man sig for, hvordan mennesker bruger sproget til at skabe mening i interaktioner.

Sprogsynet bygger kort sagt på, at hver gang man siger noget, skaber man betydninger på flere niveauer. Endvidere betragtes sproget

som et netværk af systemer, hvor hvert system repræsenterer et valg mellem alternativer. Som følge deraf, er der ikke kun fokus på det valgte, men også det fravalgte.

I SFL betragtes sproget ud fra 3 strata; det **fonetiske**, det **leksikogrammatiske** og det **semantiske** (Halliday tilføjer et ekstra, nemlig (situations)konteksten). Udover strataene opereres der tilmed med 3 metafunktioner; den **ideationelle**, som Halliday inddeler i henholdsvis den **eksperimentelle** og den **logiske**, den **interpersonelle** og den **tekstuelle**.

For nærmere uddybelse af begreberne i SFL henviser jeg til Halliday og Matthiesen (2004).

Den eksperimentelle metafunktion

Den eksperimentelle metafunktion handler om, hvordan man sprogligt organiserer erfaringer. At netop denne er relevant skyldes, at erfaringsrepræsentationen organiseres i en række procestyper (Frimann 2005:64), som sker gennem systemet **TRANSITIVITET**. Systemet består af 3 konstituerer; **processen**, **deltagerne** og **omstændighederne**.

FAKTABOKS B	
-	Materielle
o	Handling
o	Hændelse
o	Adfærd
o	begivenhed
-	Mentale
o	Kognitive
o	Perceptive
o	Affektive
o	deciderative
-	Relationelle ¹
o	Intensiv
o	cirkumstantiel
o	possesiv

¹ Disse tre kan realiseres som enten attributive eller identificerende processer

Analyse og fortolkning:

Ikke kun et image, men flere

Som sagt tager analysen og fortolkningen udgangspunkt et uddrag fra Kasi-Jespers pressemeddelelse. Uddraget jeg forholder mig til er følgende:

De konstante negative omtaler af min person påvirker AG Københavns muligheder og skal AGK udfolde hele potentialet som verdens bedste håndboldhold, kan min person og de sværere arbejdsvilkår for klubben, ikke stå i vejen.

Kasi-Jespers mange images

Før man overhovedet kan tale om strategier, er det vigtigt at fastlægge, om Kasi-Jespers image har været truet, hvilket kræver, at en uønsket handling har fundet sted. I forhold til Kasi-Jesper kan man se den uønskede handling som pressens negative omtale af hans dårlige økonomi. Endvidere kræver det, at vedkommende holdes ansvarlig for handlingen. I forbindelse med AGK's konkurs blev Kasi-Jesper holdt ansvarlig, da han trak sig som sponsor, og klubben efterfølgende ikke fandt en ny. Kasi-Jespers image har derfor været truet, og derfor vil han beskytte sit image.

Ud fra en imagegenoprettelsesanalyse benytter Kasi-Jesper i ovenstående uddrag en *benægtelsesstrategi* ved *at flytte skylden*, og han erkender derfor, at en uønsket handling har fundet sted, som han ikke tager ansvaret for: *”Den negative opmærksomhed omkring min person i et enkelt medie er eskaleret løbende [] og er nu nået et punkt, hvor det for alvor går ud over min familie, som er kraftigt påvirket af de meget personlige og følelsesbetonede angreb [..] jeg ser desværre ingen anden mulighed en at trække mig”*. Han placerer derved

ansvaret for hans fratrædelse hos medierne.

Uddraget kan ydermere tolkes som en *unddragelse af ansvar*-strategi, da han udtrykker, at hans fratrædelse er *af gode hensigter* i forhold til familien.

Man tolke det som om, Kasi-Jesper i uddraget konstruerer sig selv som et offer og en syndebuk for pressens angreb, idet han i et stort omfang benytter sig af en *benægtelses*-strategi ved *flytning af skyld*. Tilmed konstruerer han sig som en god familiefar, og en fair sponsor ved at trække sig på grund af *gode hensigter*.

At Kasi-Jesper kombinerer strategierne, tolker jeg det som om, det får den betydning, at han konstruerer sig selv som mere end en psykologisk størrelse, hvilket så kan diskuteres, om er en fordel.

Kasi-Jespers forskellige sproglige ressourcer

Ud fra en SFL-analyse benytter Kasi-Jesper flest materielle:handlingsprocesser. Kasi-Jesper har derfor størst fokus på at beskrive handlinger i den ydre erfaringsverden i forhold til hans fratrædelse som sponsor, familien samt pressens angreb, da det oftest er dem, der udfører handlingen (og dermed er aktører, som Halliday kalder det). Handlingerne beskrives ofte i før datid eller fremtid, hvor der kun er få i nutid.

Et eksempel fra ovenstående uddrag er:

[..] *kan* (materiel:handling) *min person* (aktør) og *de svære arbejdsvilkår for klubben, ikke stå i vejen*.

Da handlingerne hovedsageligt er udløst af ham selv, kan man tolke det som om, at han ved hjælp af sproglige resurser konstruerer sig selv som en handlende psykologisk størrelse. Selvom der er flest materielle processer forekommer der også andre, hvilket får den betydning, at han konstruerer sig selv som mere end en psykologisk størrelse.

Set ud fra at der i SFL også er fokus på det fravalgte, er det blandt andet bemærkelsesværdigt, at der ikke benyttes nogen identificerende

processer, da man burde forvente, at Kasi-Jesper identificerede sig selv som både sponsor og medejer af AG København samt en familiefar.

At supplere de to en mere dybdegående fortolkning af konstruktionen

Ved at kigge på de processer der er fravalgt, giver det indblik i, hvilken betydning de valgte processer får for Kasi-Jespers krisekommunikation, hvorfor SFL bidrager med en grammatisk tilgang til krisekommunikation, idet selve konstruktionen ligger i processen. Da Kasi-Jesper har fokus på, hvad der sker i den ydre verden, understøtter en SFL-analyse hans konstruktion som offer og syndebuk, da det er ting i den ydre verden, der er forårsaget af hans fratrædelse, hvilket netop er beskyldningerne omkring hans dårlige økonomi fra pressens side. SFL bidrager derfor med en mere dybdegående fortolkning af, hvordan han konstruerer sig selv.

I SFL kan man diskutere, om man overhovedet kan lave en generel fortolkning, da Halliday ikke præsenterer nogen (Fogtman 2007). I den forbindelse mener jeg, at Benoits strategier bidrager med en mere generel fortolkningsramme. Derfor mener jeg de supplerer hinanden godt.

- Benoit, William (1995): *Accounts, Excuses, Apologies: A Theory of Image Restoration Discourse*. Albany: State University of New York Press.
- Fogtman, Christina (2007): *Samtaler med politiet. Interaktionsanalytiske studier af sprogtestning i dansk naturalisationssamtaler*. Københavns Universitet
- Frimann, Søren (2004): *Kommunikation – tekst i kontekst. Tekstanalyse med Systemisk Funktionel Lingvistik*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag
- Halliday, Micheal og Matthiesen, Christian (2004): *Introduction to funktionel grammar*. Arnold. London
- Johansen, Winni og Frandsen, Finn (2000): *Retorik og krisekommunikation I: Rhetorica Scandinavica*, Nr. 14. s. 45-60.
- <http://www.dr.dk/Sporten/Haandbold/2012/07/31/113149.htm>

Hvor der er vilje, er der enighed

Rikke Veje Pedersen
Stud.mag. i Sprogpsykologi

Jeg har altid bildt mig selv ind, at jeg hverken kan forstå svensk eller norsk, og når jeg er stødt på svenskere og nordmænd, har jeg blindt afvist muligheden for at kommunikere på deres sprog og er straks slået over i engelsk. Jeg kan på ingen måder forstå deres syngende og krøllede ord.

Det er noget pjat! Har jeg fundet ud af.

Første gang jeg blev opmærksom på denne indbildske sprogopfattelse var, da jeg mødte en yderst intelligent lingvistik studerende. Han påstod, at så længe de to forskellige sprog har tilnærmelsesværdig samme sprogstamme, så er forståelse et spørgsmål om vilje – her henviste han til den latinske og germanske sprogstamme. Sidenhen har jeg mødt flere svenskere og nordmænd, hvor det er lykkedes at opnå en fælles forståelse, selvom kommunikationen er foregået på norsk/dansk, svensk/dansk. Denne mere åbne tilgang til sprogforståelse er interessant. Det ikke er selve ordudvekslingen, som har den endelige betydning for en fælles forståelse mellem to parter men derimod ønsket og viljen til at forstå hinanden.

Dette semester er jeg i praktik på den danske ambassade i Benin, Vest Afrika, hvor mine sprogkundskaber og vilje til forståelse i den grad bliver udfordret. Benins hovedsprog er officielt fransk, men der findes flere afrikanske dialekter foruden et af de lokale sprog Fon. Jeg taler ikke

flydende fransk, men kan godt forstå og gøre mig forståelig til husbehov.

En pudsigt situation opstår, da jeg skal forhandle en pris med min kommende chauffør. Vi befinder os på ambassaden og til stede er også en lokal kollega, som har skaffet kontakt til chaufføren. Både min kollega og chaufføren taler fransk med afrikansk dialekt, og jeg har ingen problemer med at kommunikere med min kollega. Situationen ender spøjst med, at jeg siger noget til min kollega, som han så siger videre til chaufføren. Chaufføren svarer min kollega, og han giver beskedene videre til mig. Min kollega fungerer som en slags mellemmand eller tolk, selvom vi alle i bund og grund taler fransk og sidder ved siden af hinanden. Det er først, da vi er færdige med samtalen, at denne pudsige samtalestruktur går op for mig. Da jeg senere læser Søren Beck Nielsens kommunikative opdeling af *fælles forståelse og enighed* i bogen *Sprogpsykologi – det teoretiske grundlag*, begynder mine små grå for alvor at arbejde for at finde en forklaring på den finurlige situation. Min første indskydelse er, at min kollega sidder i en jobposition, hvor han blandt andet skal sørge for mit velbefindende, hvilket groft sagt vil sige, at han blive betalt for at forstå mig. Chaufføren derimod skylder mig intet, og det var tydeligt, at hans indsat for at opnå fælles forståelse var mindre end min kollegas. Alligevel endte det hele med, at vi fik forhandlet en pris, men var det så

et resultat af fælles forståelse eller enighed? Søren Beck Nielsen udspecificerer ikke de to begreber nærmere, men sætter spørgsmålstegn ved hvilken forskel, der er mellem begreberne, og hvad det har af betydning. Følgende er mit eget bud på at forstå forskellen mellem fælles forståelse og enighed ud fra førnævnte situation.

Umiddelbart vil jeg mene, at der er tale om enighed mellem chaufføren, min kollega og jeg. Fælles forståelse efter min overbevisning indebærer, at man kan afkode hinandens sprog, hvilket ikke var tilfældet i situationen.

Jeg vil forklare de to termer yderligere gennem en metaforisk forestilling. Kommunikationssituationen kan forstås som et regnestykke, hvor der er en masse mellemregninger og et endeligt resultat. Ved fælles forståelse kan de kommunikerende partnere begge tyde både mellemregningerne og resultatet, hvorimod det kun er muligt for dem at tyde det endelige resultat, hvis der er tale om enighed. Dog husker jeg en matematiklærers regel, om at mellemregningerne er ligeså vigtige (hvis

ikke vigtigere) som resultatet. Men hvis det ikke er mellemregninger i form af sprog, som fører til enighed, hvad er der så på spil?

Kommunikation er mere end det talte ord, og jeg vil vove at påstå, at grundlaget for at opnå enighed mellem to partner består netop i disse nonverbale instanser såsom kropssprog, gestik, fagter og ansigtsbevægelser. Herunder kommer vilje i spil, da nonverbal kommunikation ikke har samme mulighed for nuancering af kommunikationen, som det verbale sprog. I det verbale sprog kan der spørges konkret ind til en ytring: *Jeg forstår dig på denne måde... er det rigtigt?* Måske er behovet for ekstra vilje ved nonverbal kommunikation bare et udtryk for en utrænnet kommunikationsform? Mennesker der kommunikerer ved tegnesprog ser ud til at klare sig fint. Om alt er, mener jeg, at det er vigtigt at have in mente, at selvom man ikke deler samme sprog, er det stadig muligt at opnå enighed, så længe viljen er der.

Boganmeldelse af *Respektfulde forældre - Respektfulde børn* og *Livsberigende Relationer*

Boe Katharina Demsy
Przemyslak
Stud.mag. i Sprogpsykologi

Titel: *Respektfulde forældre – Respektfulde børn*

Forfatter: Sura Hart og Victoria Kindle Hodson.

Forlag: Rosenlund Forlag 2010

Sideantal: 243

Titel: *Livsberigende Relationer*

Forfatter: Marshall Rosenberg

Forlag: Rosenlund Forlag 2006

Sideantal: 32 sider.

Begge bøger tager udgangspunkt i den måde, der tales på mellem forældre og børn. Præmissen er, at ordvalg fordrer og påvirker valg af måder at tænke, tolke og handle på. Disse måder afgør, om relationen mellem forældre og børn opleves som afstands- eller kontaktskabende af begge parter. Sproget bliver behandlet helt tekstnært med forslag til konkrete ændringer og forståelser, og man kunne kalde det en normativ måde at bedrive relationsskabende sprog på. Begge bøger er derfor interessante for sprogpsykologistuderende, der enten beskæftiger sig med voksen-barn-relationer, empati, eller samarbejde, også inden for voksen-voksen-relationer.

Respektfulde forældre – Respektfulde børn

Bogen er en praktisk-orienteret selvhjælpsbog for forældre, der med udgangspunkt i Ikkevoldelig Kommunikation (IVK) af Marshall Rosenberg

gerne vil tage ansvaret for at skabe respekt og samarbejde mellem dem og deres børn.

Bogen er delt op i tre dele, hvor første del hedder ”Grundlaget for respekt og samarbejde,” anden del ”De 7 nøgler til samarbejde” og tredje del ”Familieaktiviteter og historier fra her-dømmes-ikke-fejl zonen.”

Første del diskuterer forudsætningen for samarbejde, som ligger i gensidig respekt og diskuterer forskellen på, når forældre bruger magt-over eller magt-med barnet samt konsekvenserne af at anvende straf, belønning og rådgivning som strategi til at få barnet til at gøre, som den voksne ønsker. Bogens forfattere opfordrer til at lytte og spørge aktivt ind til de bagvedliggende følelser og behov (empati), der ifølge IVK er bag enhver ytring, barnet måtte komme med. Samtidig opfordres forældrene også til at lytte og spørge ind til deres egne følelser og behov (ærlighed eller selv-empati), og finde andre voksne, der kan støtte sådan en proces.

”Respektfulde relationer handler om, at alles behov har betydning og tages i betragtning, med

intentionen om at opfylde så mange behov som muligt” (Hart og Hodson 2010:51). Bogen er en procesbog, hvor både børn og forældre gennemgår en samarbejdsudvikling, dog med forældrene som dem, der tager både initiativ og ansvar.

Anden del er inddelt i syv kapitler, som forfatterne kalder ”De 7 nøgler”, og behandler hvert et tankesæt og en handlemåde, som er med til ”låse op for døren” til en respektfuld relation. Hver nøgle indeholder samtidig individuelle øvelser og små opgaver, som kan støtte forståelsen og integreringen af nøglen.

Tredje del præsenterer forfatternes bud på og idéer til spil og aktiviteter, man kan lave sammen i familien for at etablere og træne indholdet i de syv nøgler. Derudover indeholder den små, opmuntrende historier fra virkelighedens erfaringer med at praktisere IVK i forældre-børn-relationer. Tredje del indeholder også transskriptioner af dialoger, som illustrerer konkrete eksempler på, hvordan IVK kan udtrykkes sprogligt.

Noget, jeg som læser dog mangler, er et mere nuanceret forældre-billede samt flere kilder på forfatternes påstande om, hvordan forælderrollen har været tidligere og dens udvikling frem til i dag, som kort skitseres som modpol til, hvordan en rigtig IVK-forældre vil være. Dette gør dog ikke bogen mindre anvendelig eller interessant.

Livsberigende Relationer

Denne meget korte bog er skrevet af grundlæggeren af IVK, Marshall Rosenberg. Rosenberg advarer imod at bruge ordet ”barn”, ”hvis dette betyder, at vi udviser en anden form for respekt, end vi ville gøre over for en person, som vi ikke kalder et barn.” (Rosenberg 2006:5).

Rosenberg beskriver en opgave, han ofte har lavet i sine forældre-workshops, hvor han inddeler gruppen i to, og beder dem hver om at skitsere en konfliktsamtale. Den ene gruppe får at vide at, konflikten er mellem dem og deres nabo, den anden gruppe får at vide, at konflikten er mellem dem og deres barn. Begge grupper tror dog, at det er den samme opgave, de har fået. Grupperne lægger med

det samme mærke til, at der er en forskel, da de fremlægger skitsen for hinanden: Den forestillede konflikt mellem gruppen og deres barn bliver opfattet som mindre respektfuldt og empatisk end den anden gruppes forestillede konflikt med naboen. Rosenberg skriver: ”Det er smertefuldt for deltagerne at erkende, hvor nemt det er at umenneskeliggøre nogen, bare ved at betragte ham eller hende som ”vores barn”” (Rosenberg 2006:6).

Herfra går han videre til at beskrive sine egne tanker omkring forældre-børn-relationen set ud fra IVK, understøttet og illustreret med konkrete historier og erkendelser fra hans eget liv med sine børn, samt hans egen personlige udvikling i forløbet med at praktisere og forske i IVK. Jeg opfatter bogen som en appetitvækker for, hvordan IVK kan omsættes i forældre-børn-relationer og synes, at den på trods af sin korte længde formår at præsentere vigtige elementer i IVK.

Begge bøger fremstår både letlæselige og alligevel dybe, underholdende og indsigtfulde. For mit vedkommende satte de mange tanker i gang. Projektet i Ikke-voldelig Kommunikation bliver fremstillet overbevisende og ønskværdigt, og jeg får også som læser et stort indtryk af, at det faktisk kan lykkes at skabe sådanne voksen-barn-relationer, bl.a. fordi der er så mange konkrete eksempler på de mere abstrakte principper, som bøgerne ønsker at viderefremme. I en sprogpsykologisk kontekst gør alle eksemplerne også bøgerne meget dialogtekstnære og giver derfor stof til diskussion og videre forskning inden for feltet.

Bog anmeldelse af *Aggression - en naturlig del af livet*

Christine Lucia Gerrild
Stud.mag i Sprogpsykologi
BA i dansk og psykologi

Titel: *Aggression – en naturlig del af livet*

Forfatter: Jesper Juul

Forlag: Akademisk Forlag, 2013

Sideantal: 159 sider

”Vi kan sandelig godt forstå dig! Men vær nu sød at holde op med at være så vred!”

Disse sætninger var og er ifølge forfatter og familierapeut Jesper Juul ulykkeligvis stadig det budskab som pædagoger, lærere og andre fagfolk giver videre til tusindvis af misbrugte og forsømte børn og unge – i terapiens og helbredelsens navn. Det er en farlig vej. Jesper Juul inviterer med sin nyudkomne bog *Aggression – en naturlig del af livet* til radikal nytænkning. Bogen er et opråb til alle, der har med børn og unge at gøre. Et opråb om at finde konstruktive måder, hvorpå vi kan håndtere fænomenet aggression.

Forfatteren, der også har skrevet bestselleren *Dit Kompetente Barn*, gør opmærksom på, at der i de seneste 15 år har været en stærkt stigende tendens til at diskriminere vrede og frustrerede børn i daginstitutioner og skoler, og aggressionen er i dag blevet et tabu. Dette tabu sætter børns mentale sundhed, deres selvfølelse og selvtillid på spil. Bogen, som er en guide til at forstå aggressive børn og unge, sætter spørgsmålstejn ved rimeligheden i, at der i offentligheden tales om, at stadig flere børn og unge har ’særlige behov’,

’psykosociale vanskeligheder’ eller ’manglende sociale kompetencer’. Juul retter i den forbindelse en skarp kritik mod de professionelle fagpersoner. Netop de mennesker, som arbejder professionelt med børn og unge, og som har ansvar for, at disse bliver svigtet, er samtidig dem, der leverer tal til de offentlige statistikker, hvormed de dokumenterer de tiltagende adfærdsproblemer. Ifølge en dansk undersøgelse fra 2012 bliver hver fjerde dreng i danske børnehaver defineret som et problembarn, fordi han har brug for at få afløb for sin irritation og frustration. Juul er af den klare overbevisning, at mange af de aggressive børn i virkeligheden udviser selvkontrol i et omfang, som er meget større end det, voksne er i stand til, når de bliver trængt ud til deres grænser. Og alligevel er børnene i behandling på grund af aggression – det svarer til, at man henviser en person til behandling på grund af vedkommendes helt legitime følelser – fordi vedkommende er forelsket, lykkelig, ked af det eller sørger over nogen. En væsentlig pointe i Juuls bog er, at aggressive følelser er naturlige. En undertrykkelse af et barns irritation, vrede eller raseri vil unægteligt gå ud over barnets mentale sundhed. Juul slår derfor et slag for vigtigheden af at indrømme disse følelser, samt for hvordan alle der omgås børn og unge kan møde dem i andre og i dem selv.

Væsentligt at nævne er, at Juul i sin bog skelner mellem konstruktiv og destruktiv aggression.

Forskellen ligger i, at vellykket kommunikeret aggression er konstruktiv, hvorimod aggression, der har mistet sin kommunikative funktion, er destruktiv.

”Den kommunikative funktion forudsætter ganske vist mindst to mennesker – når vi har med børn og unge at gøre er det helt væsentligt for deres modningsproces, om voksne er parat og i stand til at forstå børn og unge og indgå med dem i en kommunikativ proces. Det er for de fleste af os relativt indlysende, men i det øjeblik vi lukker op for og finder ud af, hvordan vi tænker individuelt, hvordan vores følelsesmæssige liv er, og hvor forskelligt vi oplever det som andre taler om bliver det kompliceret” (Aggression – en naturlig del af livet, side 99)

Ganske interessant i et sprogpsykologisk lys. Juul vender mønten og kaster blikket på de voksne, der arbejder professionelt med børn og unge, som ikke selv er i stand til at integrere deres egne aggressive følelser og retter dem mod barnet - bevidst såvel som ubevidst. For man kan spørge sig selv, hvordan en personrettet destruktiv aggression dækket ind under et smil, en sødladen stemme eller en tilsyneladende kærlig berøring virker? Er dette også en aggressiv krænkelse af en anden persons integritet – uanset hvordan den følelsesmæssige ’musik’, som ledsager handlingen, lyder? Nogle gange er gerningsmanden slet ikke bevidst om sin destruktive aggression. Andre gange er han udspekuleret nok og kan ud fra en ydre betragtning ikke kendes skyldig.

Den konstruktive aggression er ifølge Juul derimod nødvendig for at kunne sætte os et mål og forfølge det. Vi ville ikke være i stand til at realisere vores drømme, definere vores grænser eller beskytte vores børn. Vi ville ikke kunne bestige nogen bjerge, kæmpe mod kræft eller vælte en diktator. At udslette aggressionen ville betyde, at vi reducerede vores livskvalitet såvel som kvaliteten af vores relationer og de individuelle og kollektive præstationer. Juul nuancerer her

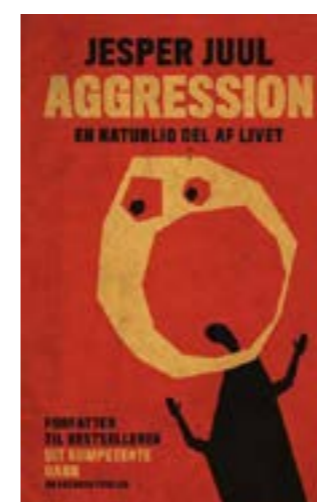
aggressionsbegrebet til at være meget andet end vrede, irritation, råben og skrigen.

Juul kommer ikke med forklaringer på, hvorfor raseri, vrede, vold og had opstår - ej heller er det hans ærinde med sin bog. Han har ikke til hensigt at forklare alle tænkelige årsager til børns aggressive og selvaggressive adfærd - det vigtige budskab er, at *enhver aggressiv og selvdestruktiv adfærd hos et barn eller et ungt menneske skal forstås som en invitation*. Et relevant budskab i en sprogpsykologisk sammenhæng. Juul har en klar opfattelse af, at hvis de aggressive børn og unge var ligeså velformulerede som de er følsomme, ville deres kommunikation tage sig anderledes ud. Hvis vi forestiller os, at de med deres aggressive adfærd egentlig forsøger at sende en invitation:

”Hej, er der nogen derude der kunne tænke sig at lære min verden at kende og prøve at opleve livet ud fra mit perspektiv? Jeg har ikke haft det så godt i den seneste tid, og jeg kan ikke selv finde ud af, hvad jeg kan gøre ved det!” (Aggression – en naturlig del af livet, side 81)

Juul opfordrer på det kraftigste alle voksne professionelle og forældre til at tage imod denne invitation. Som han udtrykker det, kræver det kun god vilje at ’se’, hvad der ligger lige for næsen af én og til at lægge øre til den historie barnet fortæller: Simpelthen lytte uden med det samme at drage konklusioner og hyperaktivt søge med lys og lygte efter løsninger for barnet. En betydelig styrke i Juuls bog er, at der udlægges en alternativ velunderbygget indgangsvinkel til at forstå børn og unges aggressive adfærd samt til, hvordan vi kan støtte børn og unge, så aggressionen ikke udvikler sig til en ond spiral, hvor den bare medfører mere - destruktiv - aggression og vold. Juuls overordnede budskab med sin bog er, at børn og unge har brug for voksnes empati og vilje til at forstå, hvad der rører sig i dem. De har behov for voksne, der har en konstruktiv tilgang til aggression som en naturlig del af det at være menneske. Juuls

budskab når tydeligt frem til læseren i kraft af et klart og præcist sprog samt en overordentlig nærværende og levende formidling. Med bogen får læseren mulighed for at lære fra en ekspert i aktion. Læseren kommer på besøg i familierådgiverens værksted og får helt konkrete råd fra én, der har haft hænderne i virkeligheden gennem flere årtier. Samlet set opfordrer Jesper Juul med sin bog læseren på forfriskende vis til radikal nytænkning og giver samtidsrelevante og velunderbyggede metoder til at lære at forstå og omfavne børn og unges naturlige aggression.

Bog anmeldelse af *Vrede*

Annette Voigt Hansen

Fotograf og cand.mag. i sprogpsykologi

Ekstern lektor på sprogpsykologi ved Københavns Universitet

Titel: *Vrede*

Forfatter: Thomas Nielsen

Forlag: Aarhus Universitetsforlag, 2013

Sideantal: 60

”Vrede er en følelse, der er kendetegnet ved en særlig ophidset stemning, men ikke nok med det: Den sætter kroppen i alarmberedskab, tvinger hjernen ind i bestemte tankemønstre og styrer vores adfærd i en retning, der i værste fald kan være voldelig – og yderst skadelig.”

Vrede er den 10. i rækken af bøger i serien Tænkepauser, hvor forskere fra Aarhus Universitet formidler deres viden på 60 sider. Det er et lille letlæseligt værk, der fører os gennem fem kapitler om forskellige perspektiver på vrede.

Kapitel 1, ”Hvad er vrede?”, introducerer os for vredens byggesten, som har at gøre med følelsens stemning, tilknyttede tankemønstre og adfærd samt de særlige fysiologiske reaktioner i kroppen.

Kapitel 2, ”Den vrede hjerne”, har et neurologisk perspektiv og forklarer os meget forenklet, hvordan emotionen vrede er betinget af evolution og finder sin årsagsforklaring i menneskets hang til at handle overlevelsestrategisk. I dette kapitel får vi et overfladisk indblik i hjernens komplekse opbygning, og vi får kort præsenteret et par af videnskabens mest indflydelsesrige eksperimenter med emotionen vrede.

Kapitel 3, ”Med koldt blod”, kobler vrede og vold med hinanden og inddrager her den voldsomme effekt, som ord – også ord kan betragtes som voldelige overgreb – og ordløse tilstande kan have. Som sprogpsykologisk interesseret kan man her hente inspiration til at fordybe sig i nye spørgsmål om vrede og vold som udtryks- og forståelsesform.

Kapitel 4, ”De vrede”, beskæftiger sig med de særligt vredladne og stiller spørgsmål som ”Hvor begynder vrede?” og ”Var vredladne voksne også vrede i barndommen?”. Kapitlet kommer bl.a. omkring vrede i sociale sammenhænge, opdragelse og mobning.

Kapitel 5, ”Stop så!”, er det afsluttende kapitel, der ser på, hvad man med psykologiske redskaber kan gøre for at skille sig af med uhensigtsmæssig vrede.

Bogen *Vrede* kan anskues i et sprogpsykologisk perspektiv ved at betragte emotionelle udtryk som en art forståelse af et givet fænomen, f.eks. en handling, et verbalt udsagn eller en visuel oplevelse. Fortolker vi vreden som sådan, kan kroppen afspejle en forståelse, uden at denne nødvendigvis italesættes. Thomas Nielsen påpeger, at andre menneskers fysiologiske udtryk kan spejle sig hos en betragter, og derved kan vores egen krop mærkbart informere os om, hvad den anden måtte føle, hvorved der ud fra et sprogpsykologisk perspektiv også er tale om forståelse.

”Ord kan være listige, men også nonverbal

kommunikation kan ligge i en gråzone, hvor det er svært at afgøre, hvad der foregår.”

Forfatteren retter endvidere spotlyset mod de vrede ord og den vrede stilhed, hvor sidstnævnte er et særligt interessant fænomen, som jeg kunne ønske mig særlig belyst i et sprogpsykologisk perspektiv. Hvad sker der, når de vrede ord udebliver? Hvordan kan vi beskæftige os med forståelser, som ikke kommer til verbale udtryk? Og hvordan kan vi så vide, at tankemønstre og forståelser er af vred karakter? Vrede giver ikke svar på sprogpsykologiske spørgsmål, men den inviterer uden tvivl til at søge dem.

Bogens indhold er i fin overensstemmelse med bogens omfang og format – vi får en lettilgængelig guidet tour rundt i vredens univers, og som turist i dette landskab bliver vi præsenteret for korte nedslag i videnskab om vrede illustreret med eksempler, metaforer og humor. Vi stopper op ved de populære attraktioner og guides uden om den tunge teori. Som sådan lever bogen op til det formål, bøgerne i serien Tænkepauser har, den giver ”viden til hverdagen”, men ikke viden til mere.

Nyt fra FAFOS

Katrine Poulsen

Stud.mag. i sprogpsykologi og
formand for FAFOS

Traditionen tro indledte FAFOS semestret med et introarrangement for nye sprogpsykologistuderende. For en tradition kan vi vel kalde det nu, hvor FAFOS har budt nye studerende velkommen de seneste tre semestre – og vi regner bestemt med også at gøre det fremover. Det er så vigtigt, at studiestarten bliver god, og det er altid en fornøjelse for os i FAFOS at møde vores medstuderende.

Kort efter semesterstart holdt FAFOS og Spindets redaktion en slags ”åbent hus”, hvor interesserede kunne komme forbi og høre mere om, hvad FAFOS laver, og hvordan Spindet bliver til. Det var en hyggelig eftermiddag, hvor både FAFOS og redaktionen var så heldige at få flere skønne, engagerede medlemmer.

Studieordning med FAFOS’ fingeraftryk på

I sommeren 2012 fik Sprogpsykologis studieordning en gennemgribende revision, og efter en lang og omstændelig godkendelsesproces på fakultetsniveau kunne den reviderede studieordning endelig træde i kraft pr. 1. september 2013. Vi har nu fået en bedre og mere klar studieordning, og det skyldes først og fremmest det store stykke arbejde, som Sprogpsykologis fagkoordinatorer, Christina Fogtmann og Søren Beck Nielsen, har lagt i revisionen. Men også FAFOS har været involveret, og vi er både glade for og stolte af, at vi på denne måde har været med til at forbedre vores uddannelse.

Gæsteforelæsning

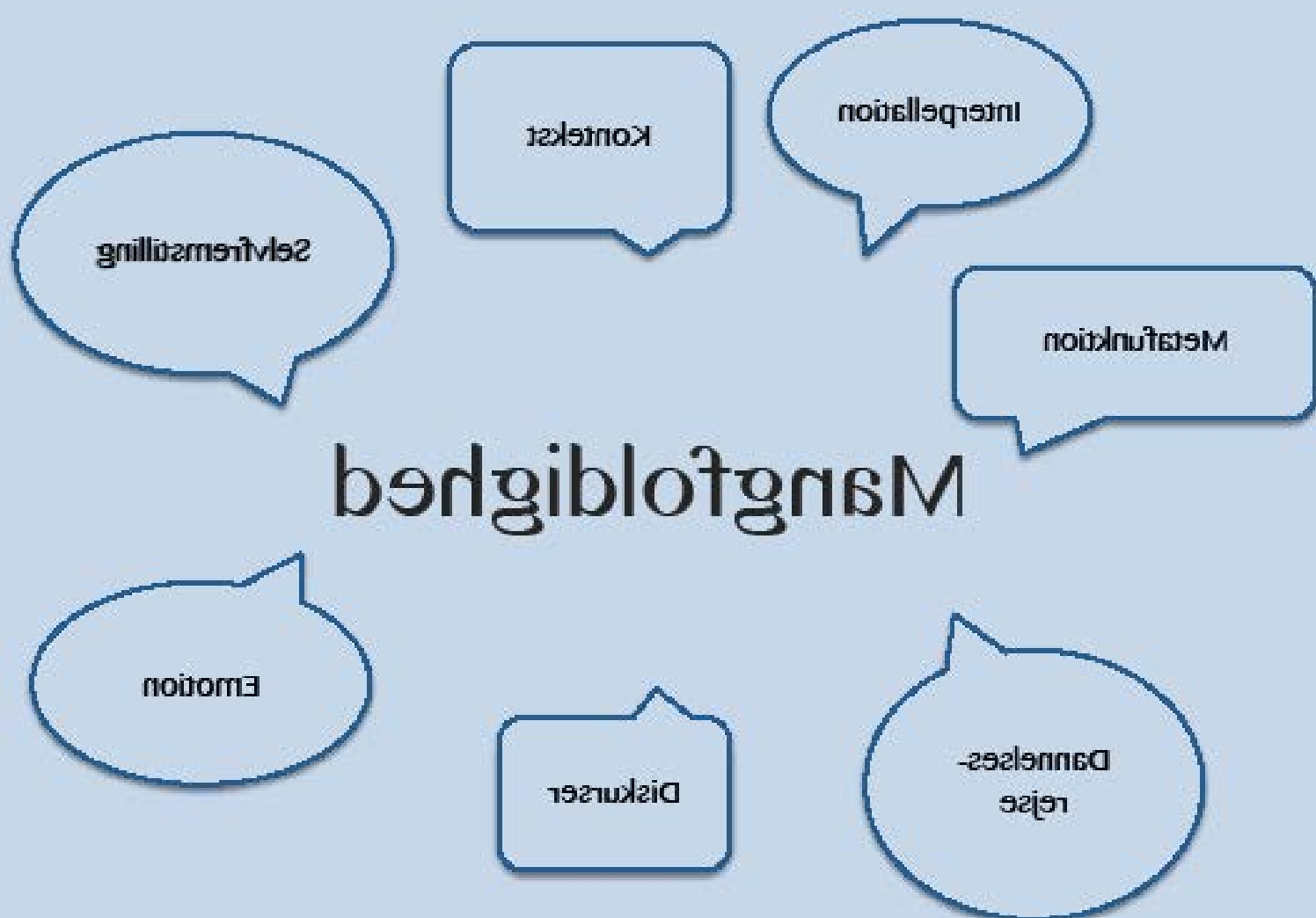
Den 7. oktober 2013 havde vi besøg af cand.mag. i sprogpsykologi Bent Hemmingsen. Bent fortalte om sit casestudie af briterne Clive Wearing, som grundet en sjælden infektion i centralnervesystemet mistede sin evne til at danne nye erindringer og også glemte størstedelen af sin fortid. Med udgangspunkt i dette casestudie inviterede Bent til en interessant diskussion af bevidsthedens og førstepersonsoplevelsens betydning for menneskers ageren.

Hvad skal der ske i foråret?

FAFOS skal nu til at planlægge forårets arrangementer og aktiviteter. Har du ønsker eller gode idéer? Måske kunne du tænke dig at være med til at lave nogle spændende tiltag for dine medstuderende? Vi hører meget gerne fra dig, og der er altid plads til flere i FAFOS, så hiv endelig fat i en af os!

SPINDLET

Sprogpsykologisk information og debat

13. ÅRGANG

2. NR

ISSN 1603 79 79 (print)

ISSN 1902-343X (online)